

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Ephemeris Ecclesiastica Concionatorvm Hoc Est Considerationes Methodicæ Sev Veritates Practicæ

Ex Vita Domini Jesu, Sanctorumque Gestis In Singulos anni dies mira
facilitate & solertia distributæ ... ; Cum indicibus necessariis

Pars Æstiva - A Dominica SS. Trinitatis, ad Dominicam decimamquintam
post Pentecosten

Haineuve, Julien

Coloniæ Agrippinæ, 1665

Dominica VI. De multa turba ex paucis pisciculis & panibus, à Domino
saturata.

urn:nbn:de:hbz:466:1-44226

hil profusus Deo reservans, qui sibi solam gloriam reservatam volebat!

- Hab. 4.* *Ve ei qui multiplicat non sua! usquequo & aggravat contra se densum lutum? Usquequo in suam perniciem accumulatur terrenam gloriam, quæ velut lutum erat caleanda & quam tamen in dies sibi multiplicat & condensat, quia nihil familiarius nihil ostratius nihil copiosius ista vanitate, quæ quæritur in iis quæ apparent coram hominibus: & hanc unam referet ex cunctis suis operibus, vanitatem! O lutum verè densum quo vana inficitur anima & cujus pondere demergetur ad infima, nisi sibi prospiciat! Nunquid justificabo stateram impiam. & sacculi pondera dolosa? Nunquid possum approbare, & non punire illum qui tam injustè & fraudulenter agit cum proximo & cum Deo, ut non nisi subtractis eorum bonis ditescat? Nonne percussit Herodem Angelus, Eò quod non dedisset ho-*

norem Deo, & consumptus à vermicibus, exspiravit? Non omnes vani & superbi sic forte superbiunt & peccant sicut iste Herodes; sed quantumcunque minus superbiant, magis tamen peccant quàm putent: & gravius punientur quam timeant: nam verè Deo David confitebatur: Odisti observantes vanitates, supervacuè, Quamobrem deinceps ex consilio Sapientis: Bono animo gloriam redde Deo: Et dic sæpe cum Domino, si ego glorifico meipsum, gloria mea nihil est.

Vide in 1. parte, Feria 2. Hebdomada 2. in Adventu, ubi hæc statuitur Veritas:

Nulla re homo quantumvis gloriosa gloriari potest.

Et alibi passim, Verbo, Gloria, Humilitas, In-

sentio.

DOMINICA SEXTA

POST PENTECOSTEN.

DE MVLTA TURBA, EX PAVCIS
PISCICULIS ET PANIBUS A
DOMINO SATURATA.

Cum turba multa esset cum Iesu nec haberent quod manducarent, convocatis Discipulis, ait illis: misereor super turbam, quia ecce iam tri-duo sustinent me, nec habent quod manducant, &c.

Marci 8.

VERITAS PRACTICA.

Non quod times, timendum est, ne desit tibi Deus, sed ne tu desis Deo.

RATIO EST, Quia non est timendum nisi malum quod à te pendet ut caveas, & cui precavendo timor est opportunus.

Sed quod times ne desit tibi Deus, non est ita malum, quod à te pendet ut caveas, sicut ne tu desis Deo.

Non illud igitur quod times timendum est, sed aliud quod minus times, & unde ad Divinam providentiam plenius refert.

I. PUNCTUM.

AT quidem notum est omnibus miraculum illud quod hodie nobis proponitur, sed non est satis consideratum. Tria vero sunt præcipue quæ attentius expendas & admireris.

Primum est quam multa turbæ sequerentur Dominum, quanta vis & virtus Domini qui tam multos ad se alliceret, & tamen nos illi Domino toties resistimus! O quam prudenter Apostolus. *Videte ne recusetis loquentem.*

Secundum, quanta devotio, quantus fervor & quale studium universi hujus populi qui ad deficien-

Heb. 12.

deficientem usque vitam Dominum sequebatur! Ecce jam triduo perseverant jejuni, nec cogitant aut loquuntur de cibis; non exiunt à Domino, nisi iussi discedere, si verò dimittantur, non perveniunt domum; *Deficient in via*, inquit ipse Dominus; & præsto ac parati omnes deficere prorsus ac mori pro eo; nos verò vix ad horam illum possumus sustinere! *Va hi qui perdididerunt sustentiam.*

Tertium denique, quàm piè, quàm paternè Dominus misertus fuerit omnium, & sic extremæ providerit eorum necessitati, ut saturatis omnibus qui aderant, multa cibaria super fuerint alendis alijs. Non est, homo timide, non est timendum ne quid tibi unquam depereat pro Christi cultu, non est timendum ne nobis ille desit qui ne minimæ deest creaturæ. Et tamen quæ curæ tuæ & quantæ sollicitudines pro futuris eventibus: quanti metus & tremores ne quid nobis deficiat? *Illic trepidaverunt timore, ubi non erat timor.* Non arguit Psaltes Regius quod trepidaverit sed quod trepidaverint timore ubi non erat timor: id est, quod nimis timuerint ubi erat minus timendum & minus timuerint, ubi erat magis timendum. Quod cum sit valde arguendum, tum valde frequenter etiam, id nobis accidit, quoties videlicet nimis diffidimus divinæ providentiæ. Tunc enim, *non quid times, timendum est, ne tibi desit Deus, sed ne tu desis Deo.*

Ratio est plurimum consideranda, & in plures alios derivanda usus; non est videlicet, non est timendum, nisi malum illud quod à te pendet cum divinâ ope, ut caveas, & cui præcavendo timor, est opportunè adhibendus.

Hic enim agitur de timore non subitaneo non naturali, non prout est pura cordis passio, sed de illo timore qui advertenti animo & planè libero sic concipitur, ut sit actus rationis deliberatus & sit ipse actus rationis & actum rationabilem. Rationis actus est ille omnis qui advertenter efficitur, licet sit malus & inordinatus: at ille solus est rationabilis qui ex ratione subiecta legi æternæ profuit, dicitur debet virtus & æternum mereri præmium.

De hoc itaque solum timore sermo est, cum dicitur: non est timendum nisi malum quod à te pendet ut caveas, quasi diceretur si prudenter, si rationabiliter est timeadum, non est timendum nisi malum illud quod à te caveri potest, & cui præcavendo timor est opportunus sive accommodatus & necessarius, quis enim

Haynufuo Pars tertio

timor qui sine causa est, nisi timor inanis, & vanus, & irrationabilis, & noxius? At quæ potest esse probata timoris causa nisi sit eius quædam necessitas & utilitas ad malum præcavendum? Quænam porro potest esse utilitas ad hunc finem, quando tale est malum, ut sit extra hominis potestatem illud cavere, quantumcunque timeat & expavescat? Nonne his diceretur, *Quid timidi estis modica fidei? Videte ne turberimini. Non turbetur cor vestrum, neque formidet.*

*Matth. 8.
Ibid. 24.
Ioan. 14.*

Sicut enim ab illa tristitia nos dehortatur Sapiens, in qua nulla est utilitas, sic planè à timore cuius finis & fructus est nullus. Quod fuscè argumentum prosequitur sanctus Joannes Chrysostomus: *Remedia*, inquit, *medicinalia* propter illos tantum morbos facta sunt quos tollere possunt, non propter illos quos nihil adjuvare possunt putà medicamentis oculos lippientes tantè juvare valens, nullum verò alium morbum propter oculorum agritudinem tantum factum esse dicere quis posset; non propter stomachum, non propter ullum aliud membrum. Quasi diceret: non rectè: non rationabiliter assumeretur ad alterius morbi quàm oculorum usum, quia hic unus est eius usus, hæc una eius utilitas, ut oculos non alias corporis sanet partes.

Eccl. 30.

*Homil. 5.
Ad Pop.*

Sic de tristitia, sic de timore pergit dicere, *Percurramus*, inquit, *ingruentium nobis malorum quodque, & tristitiam superadducamus, & videamus quid ex hac fiat utilitas? Multatata est quispiam pecunia? Tristatus est, multatam non emendavit; Filium amisit? Doluit, mortuum non resuscitavit. Flagellatus est quis, alapiæ casus, contumelia affectus? Doluit, non revocavit contumeliam. In morbum quis incidit & agritudinem gravissimam? Doluit, agritudinem non sustulit sed & difficiliorē reddidit. Vides horum nulli prodesse tristitiam. Peccavit quis? Tristatus est? peccatum delevis & dissolvit debitum.*

At de his infra commodius, nunc id sufficiat, quod sicut non est tristandum de malo cuius à tristitia nullum est remedium, sic planè nec timendum illud malum cui timor prodesse nequit, cum alioquin timor non modo esset inutilis, sed & malignus & prope illi similis quem Judæis olim minatus est Dominus: *Non quiesces neque eris requies vestigio pedis tui. Dabit enim tibi Dominus cor parvum, & deficientes oculos, & animam consumptam marore, & eris vita tua quasi pendens ante te. Timebū nocte & die & non crederis vita tua. Mane dicas, quis mihi des vestrum?*

Deut. 28.

spem? Et vespera, qui mihi des mane? Propter corda tui formidinem qua terreberis, & propter ea quae tui videbit oculo.

Potestne hoc miserando timore miserius aliquid cogitari?

II. PUNCTUM.

SED quod times, ne desit tibi Deus, non est malum quod à te pendat & cui præcavendo timor sit opportunus, sicut malum illud ne desit Deo.

Quid est enim quod times, ne desit tibi Deus? Dupliciter posset intelligi; primò ne desit tibi tuis gratis ad evitandū malum, & bonum bene agendum, quod certè malum esset; sed non est illud quod times, nec est profectò quod timeas sicut in prima parte declaratur ad illa Sapientis verba. *Non dixerit, per Deum abest.*

Dom. 3. post
Epiph.
Eccles. 17.

Secundò quod magis times, hoc est, ne tibi ex humanis illis rebus quas appetis, vel quas tibi credis esse necessarias, Deus desit subministrare & providere, unde harum defectum minus commode vel delectabiliter, vel honorificè tibi sit in hac vita. Nonne hoc est quod magis times, quando agitur de danda Eleemosyna, de longiore tempore pietati concedendo, de remittendis debitis & de piis eiusmodi persolvendis operibus? *Vani estis, inquit similes tui, vanus est qui servit Deo: & quod emolumentum quia custodivimus præcepta eius?* Hoc est, hoc est quod timeatur, emolumentum periculum & iactura.

Mal. 3.

Verum quæle sit illud malū & an à te pendeat, sicut aliud, ne desit Deo, nunc perpendendum, Certè negari non potest, esse aliquod malū, malum naturæ, malū vitæ temporalis, malum huius mundi, malum coram hominibus, malum ita vulgo iudicatum, sed an putas illud malum, esse verè malum & non potius bonum si bene acceptetur; Adeone hospes & peregrinus es in evangelica disciplina, ut neferas, malum illud esse illud bonum & beatitudinem quæ Christus suos donat? An ignoras beatos esse pauperes, beatos illos qui lugent, beatos qui persecutionem innocenter patiuntur & qui uno verbo subiacent illis, quæ tu vocas, malis? *Nonne Deus elegit pauperes in hoc mundo divites in fide & heredes regni quod repromisit Deus diligentibus se?* Nonne illis abundarunt malis Apostoli? Nonne Christo propinquiore? Nonne ipse Christus in illis totam exegit vitam? Nonne *idcirco bona mundi contempsit omnia, & mala quæcunq; suscipuit,*

Matth. 5.
Luc. 6.

1ac. 2.

ut nec in illis quareretur felicitas, nec in istis timeretur infelicitas? Nonne hæc pridem ex sancto accepisti Augustino.

Sed esto, sint illa mala, prout vulgo sentiuntur; an sit illa times, aut mala esse desinent, aut tibi non evenient? Times agrorum sterilitatem? An illam timor tuus impedit? Mortem reformidas? An propterea non aliquando morieris? Adversa quæcunque metuis, An idcirco nullis urgebere? *Forti vastabit eos gladius & intus pavor,* id est, quantumcunq; mala paveant, non desineat esse mala, Tantum abest, ut pavore mitigentur, quin potius augeantur; quod foris gladius infert, hoc intus suffert pavor.

Deut. 32.

At verò, si Deo desis, hoc est videlicet, hoc est verè malum, hoc est malum quod à te totum pendet, hoc est malum cui præcavendo timor est opportunum remedium.

Quid est enim Deo deesse, nisi quod tuum errare præstandum, illi negare: nisi quem debebas cultum, non tradere: nisi quam exigebat in se confidentiam, diffidere: nisi, uno verbo, peccare? An nonne hoc est verè malum, nonne hoc est duplex malum de quo expressè dicitur: *De malo ad malum egressi sunt: & me non cognoverunt, dicit Dominus.* Id est, à malo peccati ad malum impenitentiae seu indurati animi transiunt; vel à malo relictæ Creatoris ad malum requirendæ creaturæ se convertunt: quæ sunt illa duo mala propter quæ cœli debeant *Obstupescere & eorum porta desolari vehementer.* Nam quando infinite Creator excedit creaturam, tantò malum culpæ, quod Creatoris malum est, malum est gravius malo peccatæ quod creaturæ solum est malum.

1er. 9.

Ibid. 2.

Quam sit porro à te illud malum, tam aperte liquet quam illud malum, esse peccatum: quam illud esse voluntarium; quam illud esse puniendum. *Quid enim punit aut odit Deus quam propriam voluntatem, quæ scilicet peccatum peccatur, & quæ una sublata infernus non erit; quia non erit peccatum? Scito & vidi quia malum & amarum est, reliquisse te Dominum Deum tuum & non esse timorem mei apud te, dicit Dominus exercituum,* Quia scilicet, quod erat postremum hæc à nobis demonstrandum, si fuisset timor, non fuisset illud malum; nam ut testantur omnes Scripturæ, *Per timorem Domini declinat omnis à malo.*

S. Ber. Ser.
3. in Ref.
Dom.
1er. 2.

Prov. 15. 11

HI. Punctum

III. PUNCTUM.

Pf. 33.
Pf. 22.

NON quod times igitur, timendum est, ne desis tibi Deus: sed ne tu desis Deo. Nam, præterquam quod nihil desit timentibus Deum. Et verò omnis sicut David potest affirmare, Dominus regit me & nihil mihi deerit: Licet etiam concederemus deesse aliquid, quid tandem illud? Nam quod timendum est timore rationabili de quo hic agitur, malum esse debet quod à nobis sic pendeat ut timore caveatur: quò sum enim alioquin timor? non est autem tale illud malum ne desis tibi Deus: quale perfectò est, ne tu desis Deo. Quis nempe non illud videat tam procul à te esse, quam istud totum tuum? Quis non illud intelligat, quod dicebat Dominus,

Matth. 5. 6.

non esse in quovis sollicito potestatem Faciendi capillum suum nigrum vel album, neque ad staturam suam posse quidquam cogitando adijcere? Sunc hæc uni Deo propitia, sunt hæc divina eius opera; tibi autem quod tuum esset, præscripsit: cur quæ sunt Dei, præsumis attingere: & quæ sunt tua, negligis? Nunquamne admonentem audivisti Sapientem: Altiore te ne quaesieris, & fortiora te ne scrutatus fueris, sed qua præcepit tibi Deus, illa cogita semper: & in pluribus operibus eius ne fueris curiosus.

Ecclesi. 4.

Adde, quod est valde considerandum, quoties de timore malorum agitur: non tam illud esse timendum malum quod vix continget, quàm quod frequenter evenit: malum autem quod times, Ne desis tibi Deus, præterquam quod exile malum est, vix etiam accidit; Non est quippe inopia timentibus Deum: Qua de re infra fufius at contra, Ne desis Deo, malum non modò perniciosissimum est, sed tam frequens & prope quotidianum, ut si paulò attentius quid in eo pecces attendas, totum te in illo vivere, totum te in illo esse malo perspicies.

Pf. 33.

Quamobrem cum sancto Chrysofomo concludamus, & illud fixum maneat, quid sit dolendum, quid timendum: non quod extra nos malum accidit, sed quod in nobis à nobis efficitur: Ne igitur, inquit, propter mortem tristeris, natura enim est: tristere propter peccatum, voluntatis enim est culpa. Si quis mortem timeatur, dic ipsi: Instans sum à Christo non illos timore qui corpus interimunt, animam verò occidero nequeunt. Si rei familiaris publicationem timeatur, responde, nudus exivi de utero matris meae, nudus & revertar illuc: nihil in hunc mundum intulimus, manifestum est, quod nec exportare quidquam

Homil. 6.
ad Pop.

poterimus. Et si tu non abstuleris, mors superveniens auferet. & si tu non jugularis, natura lex finem afferet. Nihil igitur eorum timeamus quæ nobis natura afferuntur, sed illa quæ ex mala nobis proveniunt voluntate.

Vide in hac 3. parte, Dominic. 14. & in 4. Fer. 2. Hebdomad. 21. ubi hæc Veritas exhibetur:

Si, quod creditur necessarium, petenti desit: credendum potius est non illud esse necessarium, quàm quod petenti desit.

ALITER etiam quæ supra est declarata Veritas, ad majorem perspicuitatem sic proponi & illustrari posset.

Qui nimis timeat ne ipsi desit Deus, non satis timeat quod est magis timendum, ne ipse Deo desit.

RATIO EST, Quia qui non satù confidit Deo, non satù timeat ne Deo desit.

Sed qui nimis timeat ne ipsi desit Deus, non satù confidit Deo.

Ergo si etiam non satù timeat ne ipse Deo desit, quod tamen longè magis est timendum & cavendum.

I. PUNCTUM.

PRIMA propositio sic breviter expeditur. Est enim Deo deesse, non accipere media quibus nos uti vult Deus ad coagendum & collaborandum cum ipso. Medium verò frequentius & opportunius quod ad usum nobis proponit, est confidentia, de qua jam sæpe supra, & de qua semper supersunt dicenda ex Scripturis, quæ hoc medium ita commendant sive ad spiri. ualia, sive ad temporalia bona obtinenda, vel avertenda mala, ut in eo totum ponant quod petitur: Revela Domino viam tuam, & spera in eo, & ipse faciat. Id est, propone illi quidquid volueris, & dum speres in eo, dum confidas in eius bonitate & providentia, certus esto quod de re proposita statuet, & ordinabit, quidquid erit convenientius. Et adjuvabit eos Dominus, & liberabit eos, & eruet eos à peccatoribus, & salvabit eos, QUIA SPERAVERUNT IN EO Dulcis causa, inquit sanctus Bernardus, Attamen efficax, attamen irrefragabilis. De quacumq; tribulatione clamaverint ad me, exaudiam eos. Ecco numerata tribulationes, secundum multitudinē casuum

Pf. 36.

Ibid.

In Pf. 90.

consolationes eius latificabunt animam tuam, dummodo ad alium non convertaris, dummodo slames ad eum, dummodo speres in eum, nec humilis aliquid vel terrenum, sed altissimum ponas refugium tuum.

O suavitatem divinæ providentiæ quæ se in te tam facili, tam profusè communicat! quid facilius quam in eo sperare qui potest omnia & qui promittit omnia in se sperantibus? Et tamen quàm pauci sunt qui verè sperent in Domino.

II. PUNCTUM.

SED qui nimis timet ne ipsi desit Deus, non satis confidit Deo.

In hoc enim est præcipuè confidentia, ut quid quid accidat, non defectu auxilij, non defectu potentia vel bonitatis divinæ id credatur accideret, sed alia ex causa quam iustè permittit Deus ad maius nostrum bonum. Ipse enim dixit; non te deseram neque derelinquam, ait Apostolus, ita ut confidenter dicamus: Dominus mihi adiutor, non timebo quid faciat mihi homo. At certè cum id dixit Deus, non sic intellexit aut intelligendum voluit, quasi nihil mali accideret illis quos protegeret; fuerunt enim ex his multi submersi aquis, igne consumpti, & aliis obnoxij calamitatis, licet expresse dixerit: Cum transferis per aquas tecum ero, & cum ambulaveris in igne, non combureris. Verè tamen dixit Deus non defuturum, nec revera defuit sicut dixit: quia dū comburentur, illis adfuit; & tū ipsos comburi cū adesset Deus, & cū sic fieri vellet, erat illis melius quam si combusti non essent.

Ex quibus illud patet quod dicitur, in hoc præcipuè defectum confidentia verti, Si quis nimis timet, ne ipsi desit Deus. Ut sicut propriè confidentia tum esse dicitur quando firmè speratur nunquam defuturum Deum sicut promissit; sic diffidentia aut defectus confidentia tum esse agnoscat, quando dubitatur vel quando nimis anxie perimescitur nūm forè desit, quasi non posset, aut quasi nollet adesse. Quod quidem accidit Moyse percutienti perram & Aarone fratri eius, unde & ipsi percussi sunt hac animadversione, ut terram promissionis propterea non sint ingressi. Quia non credidistis mihi ut sanctificaretis me coram filiis Israel, non introducetis hos populos in terram quam dabo illis.

O pavendum supplicium deficientis confidentia!

o tremendum exemplum divinæ severitatis in eos qui sic deficient!

III. PUNCTUM.

Quoniam nimis igitur timet ne ipsi desit Deus, non satis timet quod est magis timendum, ne ipse Deo desit. Quia non satis confidit Deo, quod est Deo deesse, & non satis Deo confidere sic indicat quod nimis timeat in suis necessitatibus ne sibi desit aliquid; aut si forte, Deo sic permittente desit aliquid, ne tū desit divina providentia, ne tū desit eius potentia vel bonitas, quod certè est impium cogitare, & quod valde timendum est, ne tū cogitet, quisquis nimis timet. Quid timidi estis, modica fidei? Cur nimis timetis nisi quia non satis confidunt Deo? Aut cur non satis confidunt Deo nisi quia non satis bene cogitant & sentiunt de illius potentia vel bonitate? Nisi quia nimis timeant ne forte nolite; ne forte non sit satis benevolus? Nam si certò sibi persuaderent illum affuturum, aut illum æquè bonum ac potentem ut adesset & confortet, quid timerent? Hoc autem timere, hoc sentire, hoc cogitare ne non satis bonus sit aut benevolus Dominus, certè est ita sentienti timendum & tremendum sive quod valde offendat Deum, sive quod ita offensus graviter puniat offendentem. Timidis & incredulis pars illorum erit in flagno ardenti igne & sulphure quod est mors secunda.

Nemo vos seducat in anibus verbis propter hæc enim, venit ira Dei in filios diffidentia. Vide quænam sint illa inania verba, & quam damnose te seducant. Vide quid mundus contra veritatem propositam obiiciat, quid caro, quid amor proprius unde est ille tuus nimis timor. Quare sic times cum nihil accidat nisi volente aut permittente Deo? Revolve hic iterum quæ supra dicta sunt: times paupertatem, times opprobrium, times morbos, times mortem, times aliquid simile. Inania verba sunt, timores nocturni sunt; non evenient hæc forte mala: sed esto veniam, nonne est moriendum? Nonne est aliquid patiendum in hac vita? Putasne malū esse, pati? Putasne paupertatem esse miseriam? Inania verba sunt, sic urge pluribus: & perge tibi proponere quantum seducant, nempe alios sensus de bonis & malis inducunt quàm Christus in Evangelio docuerit: alios de bonitate Dei motus quam vera pietas excitet, admovent; quasi hoc sit tantum Deo esse bonum & benevolum si nos ab omni temporali

Iosue 1.
Hebr. 13.

Is. 43.

Num. 20.

Matth. 6.

Apo. 21.

Ephes. 5.

rali malo liberet, & quidquid caducum petierimus, indulgeat, atque in concupiscentijs nostris nos fovcat. O seductionem pessimam! O formidandam bonitatem! *Corripit me Domine, verumtamen in iudicio, & non in furore tuo, ne forte ad nihilum redigas me.*

Nunquam disjungas confidentiam à timore, nec timorem à confidentia. Time ne nimis timeas quod non est timendum : & non fans timeas quod est verè timendum. Sicut times Deū sic ille prorsus confide quia sic timeris, sic colitur Deus per fidem & confidentiam. Sic aperte Sapiens: *Metuentes Domini suscinere misericordiam eius, & non defleat is ab illo, ne cadatis; qui timeatis Domini, credite illi, & non evacuabitur mer-*

Isr. 10.

Ecclesi. 2.

ces vestra Qui timetis Dominum, sperate in illa, & in oblationem veniet vobis misericordia.

Videri possunt quæ de fiducia frequenter alibi proponuntur.

Vera fiducia confidenti nunquã infida.

In 2. parte, Feria 3. Hebdom. 4. post Octavas Pasche.

Non certius in spem itur quam contra spem,

In 3. parte, Feria 3. Hebdom. 7.

Ad hæc autem verba de acceptis & multiplicatis panibus:

Et accipiens septem panes gratias agens fregit & dabat discipulis suis, ut apponerent, & apposuerunt turbæ, & manducaverunt & saturati sunt, & sustulerunt quod superaverat de fragmentis septem sportas. Marci 8.

Opportuna forent hæc Veritates Practicæ.

Si vis quod non habes, da quod habes.

In 1. parte, Dominic. 2. post Epiphaniam.

Nunquam melius homo sibi prospicit, quam si minus sibi prospiciens, totum se in Deum suaque omnia projicit.

In 2. parte sexto Decembris, paulo aliter expressis terminis.

Non tam spectatur quid dones in divinis, quam quid non dones.

In 3. parte, Feria 6. Hebdom. 8.

Quod præsertim spectat Christus: non est quid ad se afferas sed quid à te auferas.

In 3. parte, Fer. 3. Hebdom. 13.

Ars omnium artium quaestuosissima, est eleemosyna.

Homil. 33. ad Pop.

CELEBERRIMUM est S. Joannis Chrysostomi dictum, quod ut apertius appareat cum propositis Evangelij verbis convenire, præmitti debet illorum Patrum sententia qui hanc panum multiplicationem sensu quodam morali referunt ad eleemosynæ compensationem & commendationem. Saturata sunt tanta millia, inquit S. Augustinus. *Et nihil innotat: in est, & crevit eis civitas, dum impenditur victus, sic & e-*

150. Homil. 39. 1. 2. in Iohann. 4. 18.

leemosyna si indigentibus erogetur Sanctus item Cyprius Alexandrinus: *Liberalitas nobis hoc miraculo commendatur, & quasi magna voce dicitur, quando plura dabis liberaliter, ac misericorditer, tanto tibi plura largius confluent. Nam & ait sanctus Leo: ille qui in suis pascitur, quæ potius augere dando, potest multiplicare sumendo. Et rursum: In omni hoc opere, illa intervenit manus, quæ panem frangendo auget, & erogando multiplicat.*

Cum hæc autem eleemosynæ virtus & efficacia varijs exprimi possit verbis & sensibus, tum quæ aucto illo ex ore profluxit Veritas de arte omnium quaestuosissima, convenientissimè proponitur, & ex eodem facillimè declaratur: *Si enim, inquit, artis est, ad aliquam utilitatem pervenire: Eleemosyna verò nihil est utilius: clarum est profecto quod & ars, & omnium artium est optima.*

Talis autem ratio inatio sic procedet planius, & in sua partes distribuetur æquius:

Illæ est omnium artium quaestuosissima quæ minori sumptu majorem facit proventum.

Sed Eleemosyna minori sumptu majorem facit proventum.

Ergo est ars omnium quaestuosissima. Nec proinde timendum ne quid inde rei domesticæ dederatur.

Quod sane motivum adjunctum aliis plurimum valet ad exercitium bonorum operum,

Q 3

estque

Serm. 1. de Jejun. decimi mensis, & collectis: Serm. 10. de Quadr.

Serm. 1. de
Colossis.

estque illud primum quod sic proponit S. Leo: Multa diuinarum scripturarum testimoniis ad-
cemur, quantum elemosinarum meriti. Et quan-
ta sit virtus. Certum est enim unumquemque nostrum
anima sua benefacere quoties misericordia sua in-
opia succurrit aliena. Prompta ergo & facilis dile-
ctissimi apud nos largitas esse debet. si credimus sibi
unumquemque, id prestare quod indigentibus tribuit.
Quasi diceret, tametsi suppetunt ex scripturis
multa & eximia quibus ad beneficentiam per-
mouemur, quia tamen inani iacturæ metu hinc
retardamur, tollendus est iste metus, ut simul
tollatur tarditas in largiendo. Tunc enim nihil
erit quo minus prompta & facilis ejus evadat
largitas, qui firmè semel sit persuasus nihil adeo
sibi largitate sua deperire, ut potius multum ac-
creseat.

Tob. 12.

Matth. 19.

Luc. 16.

1. Tim. 6.

Cum autem in prima propositione nihil pos-
sit esse dubii, hoc unum ex secunda superest de-
monstrare, quod inter omnes artes elemosyna
minori sumptu maiorem facit proventum. Tres
autè modi sunt quibus id patet: Primus est, cum
elemosynæ tam certò promittitur regnum cœ-
lorum, quam crebriò repetitæ habentur in scrip-
turis hæc promissiones: *Elemosyna facit inueniri
vitam æternam: DA pauperibus Et habebis the-
saurum in celo; FACITE vobis amicos de mam-
mona iniquitatis, ut cum defeceritis recipiant vos
in æterna tabernacula. DIVITIBVS hujus sæculi
præcipit facile tribuere, communicare thesaurisare,
sibi fundamentum bonum in futurum ut appre-
hendant veram vitam.*

Sap. 11.

Qualis enim ille est, Deus immortalis, qualis
ille proventus, qui promittitur elemosynæ,
quæ quando ex tota rerum universitate conflu-
retur, quid tandem illa est rerum universitas præ
celo potiundo, præ vita consequenda æterna,
præ regno beatorum possidendo? *Tanquam mo-
mentum statera, inquit Deo Sapiens, sic est ante te
orbis terrarum, Et tanquam gutta voru antelucani
qua descendit in terram; At certè non exigitur
totus terrarum orbis, ut cœlum promittatur &
derur, non centesima, non millesima, non definita
quælibet ejus portio petitur, sed qualis illa
cunque fuerit particula, vel unius frigida potus
aquæ, quale quantumque est regnum cœlorum,
huc tantillæ sitientibus datae aquæ totum promit-
titur, totum traditur, totum in æterna relin-
quitur sæcula possidendum!*

Serm. 1. de
Colossis.

O mira providentia & bonitas Creatoris, exclama-
mat S. Leo, ut uno facto duobus velles esse succur-
sum. Viro scilicet miserando & miserenti. Nec

reticendum quod ait S. Petrus Chryologus: *Mar-
tus pauperis, Abrahæ sinus est ubi quidquid pau-
per acciperit, mox reponit. Thesaurus cælestis ma-
nus pauperis, quod suscipit ne in terra pereat reponit
in cœlum, thesaurisare, inquit, vobis thesauros in
cælo; manus pauperis est gazophylacium Christi,
quidquid pauper accipit, Christus accipit. Da ergo
homo pauperi terram ut accipias cœlum. Da num-
mum ut accipias regnum, da micam ut accipias to-
tum. Da pauperi ut des tibi, quia quidquid pauperi
dederis tu habebis, quod pauperi non dederis, habebis
alter. Notanda certè sententia.*

Serm. 8.

Secundò, quia fortè dici posset non elemosy-
næ sed alius simul infusus & acquisitis virtutibus,
aut gratis & Sacramentis concedi beatitudinẽ,
age videamus in peccatore vel infideli destituto
prorsus omni alio promerendæ beatitudinis vi-
tulo, quia potius multis jam nominibus sit infe-
rorum reus; videamus inquam quid possit elee-
mosyna: videamus quidquid est utique quaque
necessarium ad miserandum damnandi statum
cum beato permatandum, illud posse ac re ipsa
efficere. Quid illud tandem est? Enumera gradati-
m omnes quæ requirantur ad infidelem animã
vel peccatricem, gratias & virtutes siue quibus
præveniat ad fidem, siue quibus adjuvetur ad
relapsionem, quibus confortetur ad periecy-
rantiam, quibus excitetur ad diuinarum actus
virtutum, & quælibet Christianæ mentis officia,
quibus contra cunctos roboretur hostes: videbis
sigillatim omnia vel universum in Scripturis ita
promitti & dari elemosynæ, nihil profus illi ut
negetur quod vel desiderari possit, vel concedi
ad perfectè beatæque vivendum.

*Noli avertere faciem tuam ab ullo paupere, sic Tob. 4.
enim fiet ut nec à te avertatur facies Domini: quo-
modo potueris, ita esto misericors: si multum fueris,
abundanter tribue: si exiguum tibi fuerit, etiam ex-
iguum libenter impartiri stude. Præmiū enim bo-
num tibi thesaurisat in die necessitatis, quoniam e-
lemosyna ab omni peccato Et à morte liberat, Et
non patietur animam ire in tenebras. Fiducia ma-
gna erit coram summo Deo, elemosyna omnibus
facientibus eam.*

*Ignem ardentem extinguis aqua, Et elemosyna Eccl. 3.
resistit peccato: Et Deus prospicitor est ejus qui red-
dit gratiam: meminit ejus in posterum, Et in tem-
pore casus sui interveniet firmamentum.*

*Pauperi porrige manum tuam ut particietur Ib. 7.
propitiatio Et benedictio tua.*

*Elemosyna viri quasi signaculi cū ipso, Et gra- Ib. 17.
tia homini quasi pupillæ conservabis. Quasi sigil-
lucas*

lum esset, vel quasi syngrapha sigillo Dei ob-
gnata, ut stato tempore, mercedem ei rependat.
Quod & consequenter confirmans. Conclude,
inquit, elemosynā in corde pauperis, & hac pro te
exorabit ab omni malo. Super sentū potentis, & su-
per lanceam aduersus inimicum tuum pugnabit.

Serm. 50 de
Temp.

ET alia multa sunt, inquit S Augustinus, Di-
vini eloquij documenta quibus ostenditur multū
valere elemosynam ad extinguenda & delenda
peccata; proinde illis quos damnaturus est, imo
plus illis quos coronaturus, solas elemosynas im-
putabit tanquam dicens, difficile est ut si examinē
vos & scripserit diligenter facta vestra, non in-
ueniam unde vos damnem. sed ite in regnum: esu-
riui enim, & dedisti mihi manducare. Non ergo
itis in regnum quia non peccastis, sed quia vestra
peccata elemosynis redemistis. Non certē magnis
elemosynis, cum de cibo & potu ac similibus
cuiuslibet obvis expressa fiat mentio; magna verō
& multa redimantur peccata, cum alio quin,
nisi factis elemosynis redempta essent, sempiternis
fuisset in inferno lucenda supplicijs.

Tertio denique quod supradictis additum,
valde illustrat propolitam quæstionem, non ec-
clesiasticum modo rerum elemosyna proventum facit
maximum ex minimis quas largitur rebus,
quod certē multum est; sed ipsorum etiam tem-
poralium tantam aduenit copiam, commo-
dorum, quantam nulla possit ars alia suo compara-
re artificio. Quod quia vix credi posset, idcirco
pluribus & Scripturæ & Patres in eo firmiter de-
cernendo, insistant.

Nec mirum quidem esset, si veteres tantum
scripturæ quæ carnali populo carnalia & tem-
poralia magis proponebant, istud additarent &
identidem inelamarent: Quoniam Dominus re-
tribuitis est & septies tantum reddet tibi. Hoc est
multoties quam dederis; sed quis non miretur
cælestium & temporalium affectum totum Dominū
de his etiam temporalibus loqui sic abundanter,
Luc. 6. Date & dabitur vobis, mensuram bonam & con-
fertam & coagulatam & superessentiam dabunt
in sinum vestrum: eadem quippe mensura qua
mens fueritis, remetietur vobis. Quod & egregia
similitudine representabat Apostolus, Qui par-
et seminat parit & metet, & qui seminat in bene-
dictionibus de benedictionibus & metet. Tū pau-
lo post: qui autem administrat semen seminanti,
& panem ad manducandum præstabit, & multi-
plicabit semen vestrum & auget incrementa
frugum iustitiae vestrae.

SEMEN est elemosyna, Divus ait Christo-
stomus, quia non est sumptus sed redditus. Sic & S.

Augustinus: Pœcundus est ager pauperum, cito
reddit donantibus fructum. Si vis esse mercator
optimus, fuerator egregius, da quod non potes re-
tinere. S. etiam Leo: Constans esto Christiane lar-
gitor; da quod accipias, sere quod metas, sparge
quod colligas, noli metuere dispendium, noli de du-
bio suspirare proventu. Substantia tua cum bene
erogatur augetur. Quamvis enim non habeas ni-
si quod acceperis, non potes tamē non habere quod
dederis. Qui ergo pecuniam amat, & multiplicare o-
pes suas immodicis optat augmentis, hoc potius san-
ctū fœnus exerceat, & hac usurariū arte ditescat.

Quæ plura de his videri possent, quia sunt ob-
via, prætermittuntur, satisque patet ex dictis
quod erat demonstrandum, talem inter omnes
artes esse elemosynam quæ minori expensa
maiores fructus referat, ac proinde magis esse
quæstuosam. Quod & plurimum confirmatur
ex his quæ afferit declarando suo dicto Divus
Chrysostomus; Et artium quidem secularium,
inquit, unaquaque suum habet quod accepit meri-
tum, ubi gratia, agricultura pacis, textoria ve-
stit, in id verò nec hoc ulla potest à semetipsa vobis
conferre. Vi si libet, agriculturam examina primæ,
nam nisi lignonem habuerit & vomerem, falcem,
securim & alia plura mutuetur: & carpentariā
ut aratrum pangat, & jugum parat & plastrum,
ut spicas excutiat: & corviam ut & lorum fa-
ciat: & edificatoriā ut & arantibus tauris sta-
bulum adificet & serentibus agricolis domum: &
succisoriā ut ligna secantur: & pistoriā: post
hac omnia nusquam apparebit. Similiter & textoria
cum aliquid faciat, multas secum artes con-
vocat ut proposita secum expediant: quod si non
acceserint, & manum porrexerint, hac quoque si-
militer ut illa remanebit inops. Et artium quæque
alterius indiget artis: cum autem oporteat misere-
ri, nihil aliud nobis opus est, sed sola voluntas est
necessaria.

Quod si dicas quod pecunijs opus est & habita-
tionibus, & vestimentis & calceamentis: illa lege
Christi verbi quæ de vidua dixit, & ab angustia
desiste: licet valde sis pauper, & mendicantibus
pauperior, si duo minuta contuleris, totum expla-
sti est: si des panem eum habens solum, ad perfectio-
nem artis venisti. Hanc itaque suscipiamus artē
& scientiam, & obeamus, melius est enim hanc
scire quam esse regem & diademate coronari: non
enim est hac sola etus præcellentia quod aliarum
non indiget, verum & diversarum rerum est
expeditoria & multarum quidem & omnigena-
rum. Dornos enim adificat in cælis semper man-
surus, & qui se consecuti fuerint, docet quem ad-

Serm. 75 de
Verb. Dom.

Serm. 6. de
Ieiunio.

Homil. 33.
ad Pop.

Luc. 21.

H. 29.

Ecclesi. 35.

Luc. 6.

2. Cor. 9.

modum immortalem fugiant mortem & tibi thesauros donat qui nunquam assumuntur, sed omnem damnatum effugiunt tam à latronibus quam à verminibus & tempore. Si quis circa frumentorum conservationem hoc solum se docuisset, quid non reddidisset, ut in absumptum multos annos posse conservare frumentum? Ecce autem hac non in frumento tantum, verum & in omnibus docet & quomodo paria, & anima & corpus indiminuta conserventur ostendit.

Et quid opus est omnia particulatim dicere huius artis merita? hac namque te docet quomodo possis simili Deo fieri, quod est omnium summa bonorum. Vides quomodo non unum huius est opus sed multa? Non alterius indigens artis domos aedificat, texit vestes, in absumptos parat thesauros, facit ut mors superetur, diabolum cohibet, Deo reddit similes. Quid igitur hac arte fuerit utilium? Nam alia quidem cum dictu & cum praesentis solvuntur vitia, & morbo laborantibus artificiose nusquam apparent, & earum opera durare non possunt, & laboru indigent & laboris multi, & aliorum mille: hac autem cum mundus praeterierit maxime tunc apparet, cum fuerimus mortui, maxime tunc coruscet & opera monstrat à se gesta, nec laboru indiget nec alterius huiusmodi cuiuspiam operationu: verum & egrotante te fructum affert & annis confecto & ad futuram vitam emigrat, nec unquam te deserit. Hac & Sophistis & Oratoribus potentiora efficit. Nam illi quidem in sua praecellentes artibus multos habent amulos: hac autem pollentes, infinitos habent proseorantes: & illi quidem hominum assibunt tribunalibus, injuriam patientibus exhibentes patrociniu, at frequenter injuriam facientibus: hac autem Christi adstat tribunali, non tantum patrocinians, verum & ipsi persuadens iudici, ut reo patrociniu praestet, & pro eo sententiam ferat: & licet millies peccaverit, coronat & victorem promulget. At enim Deus, dante elemosynam, & omnia erunt munda.

Et post multa: Hac qui hic erogas, illic sunt, repetitur mutuum, fœdus & debitum. Nam Chirographa tibi Desu se, it, ait enim, qui miseratur inopu, fœnerat Deo. Arrhabonem tibi dedit & vades & hoc cum Deu sit, Quem arrhabonem? Praesentiu vitia sensibilia, spiritus alia futurorum primordia; quid itaque differet & corpes, cum jam tanta recepisti & hac expectas?

Quò etiam illud ejusdem referas, Hic eruditur ut magna in dandis elemosynis largitate utamur, quo datu parvis adipiscamur magna. Quomodo enim paria sunt, dis obsecro date parum argenti & obtinere peccatorum remissionem? Pascere esurientem, & in die illa horribili fiduciam assequi & audire verba nulli regno conferenda, esurivi & dedisti mihi quod comederem. Et nonnullis interjectis: talia, inquit, animadverentes, ita respiciamus pauperes quasi operarios qui occasiones salutis dare nobis possunt & ea largiter, hilarique promptitudine cum eis communicemus.

Sanctus denique Prosper ubi agit de promissionibus Dei & praesertim de ista Christi quae habetur Lucae undecimo: Veruntamen quod superasti, dato elemosynam: & ecce omnia munda sunt vobis sic accommodatè concludit: O quam breve compendiosumque sacrificium quod intrinsecus atque extrinsecus totumque hominem mundat; Tum inter varia quae conglobat elemosynae commoda, hac, inquit, fovet Deum, hac continet regnum caelorum; hac est qua discernit agnos ab haedu: hac est qua ad dexteram collocat iudicu; hac angelu sociat; hac ex servis filios Dei fieri praestat. Concurrunt omni ex genere peccatores, concurrunt omnes ex vitii erroribusque leprosi; concurrunt omnes quolibet flagitio maculati, atque immundi patientes: concurrunt ad tam magnum compendiosum, utileque sacrificium cum omni laetitia offerentes. Hilarum enim datorem diligit Deus. Prout quique quod offerat, habuerit, hoc offerat munus. Quod ita noster princeps sacerdotum insituit, acceptumque pra omnibus esse mandavit, ut usque ad duo minuta calicemque aqua frigida mensurata huius perduxerit sacrificij, pacem promittens, & si hac desunt, hominibus bona voluntaria.

Licet porro hac ita sint & quamcumque suis affecto rebus multum valere possint ad persuadendam in pauperes largitatem, quia tamen ad hanc persuasionem divina est opus fide quae in multis est valde modica; idcirco qui nimio rerum suarum tenentur affectu, vix se persuaderi patientur: unde, & quibus Christus panem & pisces multiplicavit, ijerant, qui suis ita rebus contenti erant ut omnium obliti de uno sequendo Christo vel de sua una salute negotianda moverentur; quamobrem hac opportuna etiam videtur Veritas Practica:

Rom. 13.
in Gens.Parte 2.
c. 7.

Nisi pauper affectu sis, vix satis affectus eris in pauperes.

RATIO EST. Quia vix satis affectus eris in pauperes, si ex parte tantum necessitatibus eorum prospicias; & quae etiam parte prospicias, multum deficiat.

Sed nisi pauper affectu sis, ex parte tantum necessitatibus pauperum prospicias; & quae etiam parte prospicias multum in illa deficiat.

Ergo & vix satis affectus eris in pauperes; nec quod debes exsolves, nec te omnia misericordia sanam fructu privatis, sed te culpa reum & poena consequentem consues.

PRIMA propositio probe intellecta, probe probata est; atque etiam ut apertius intelligatur, non est longiori opus discursu. Quis enim illum satis affectum erga iustitiam & suos creditores credat, quibus cum debeat centum quae possit commodè reddere, reddat tantum quinquaginta quae non sint etiam satis probati pretii? Quis illum satis affectum ad pietatem & obedientiam pronuntiare audeat, qui cum totam probet & deberet quadragesimam jejunare, mediam tantum observet, & laxius quam jejunii leges ferant, Nonne propterea condemnatus est Saul, quod ex duobus quae à Samuele mandatis acceperat, unum penitus non praestitit; & aliud ex parte tantum explevit? Nonne hoc erat eorum vitium quibus Dominus per Prophetam: *Eccc in die jejunii vestri invenitur voluntas vestra.* Et quibus per seipsum: *Va qui decimatis mentham & anethum & cymimum, & reliquistis quae graviora sunt legi, iudicium, & misericordiam & fidem. Hac oportuit facere, & illa non omittere.*

Sic planè cum ex multis, ut post dicitur, partibus, necessitati pauperum sit à nobis prospiciendum: quis credat suo satis muneri facere, si cum possit & teneretur omnes explere partes, unam tantum attingat, in qua etiam obeunda, multum deficiat? *Vos non intratis, nec introeuntes sinu iustiarum.* Q. d. Dominus: cum utrumque praestandum esset, neutrum facitis. Et licet in introducendis aliis videamini vestram conferre iadustriam; vos tamen in hac parte ita deficiatis, ut nihil restet quod praestetis. Quod illud spectat: *Omni habenti dabitur & abundabit ei autem qui non habet, & quod videtur habere, auferetur ab eo:* Unde sequitur: *& inutilem servum estote in tenebris exteriores.* Nempe inutilis servus qui quod debet non facit; & qui quod etiam facit, non bene facit.

Haynesius pars tertio.

IL PUNCTUM.

SED nisi pauper affectu sis, ex parte tantum necessitatibus pauperum prospicias; & quae etiam parte prospicias, multum deficiat.

Pauperem affectu esse, perinde est, ac non affectum esse divitiis. Sicut enim dives in Scripturis dicitur, non is tantum qui divitias possidet, sed qui vel cum affectu possidet vel possidere desiderat, vel non possidere metuit: sic pauper spiritu & affectu qui si ve careat, si ve abundet divitiis, aulorum affectu tenetur. Unde est illud Sapiētis: *Est quasi dives cum nihil habeat: & est quasi pauper cum in multis divitiis sit.* Nisi tu autem sis ita pauper & nullo plane inordinato affectu circa divitias movearis, ex parte tantum necessitatibus pauperum providebis: nam illa inordinata cordis affectio, si te omnino non impediatur à largiendo aliquid, obstabit tamen quò minus tantum largiaris, quantum necesse est, seu quantum pauperis exigit praefata necessitas.

Vel enim simulabis te nescire, vel non posse, vel esse alios qui commodius possint: aut denique non teneri, licet esse possit praecipuum quando videlicet satis apparet pauperum extrema indigentia. Tunc enim illud divinum valet praecipuum: *Ego precipio tibi ut aperiās manum fratri tuo egeño & pauperi qui tecum versatur in terra.* Id est, quem nosti pauperem. Alioquin, si non parvis sit, occidisti, ait S. Ambrosius, refertque D. Thomas, ubi de his expresse agit. Jam verò quid est quod tunc à dando te avocet nisi affectus depravatus? Cum enim, ut supponimus, non ignores extremam illam pauperis necessitatem, cum probe possis illi succurrere, cum satis scias quanta inde luera vel detrimenta importentur, prout debi: um persolveris vel neglexeris, quid est quod illud negligas, nisi quia nolis? aut quid est quam obrem nolis, nisi quia nolis illud amas quod esset dandum? Rectè etiam D. Augustinus: *Cum super sua terrena diliguntur, arctius adepta quam concupiscentia stringunt: aliud est enim nolle incorporare quae desunt, aliud jam incorporata divellere.* Quod si dicas te nescire unquam extremam egeni necessitatem, vide quid dicas, & hic vide fallaciam quam Dominus vocat divitiarum: sic enim divitiarum fallunt te amantes, sic inducunt illos in eam mentem ut sibi fingant se nescire quod sciunt, vel quod scire possunt, & quod nescire peccatum est. Quod aptè Sapiens sic expressit: *Ani-*

Prov. 13.

Deut. 15.

2. 2. 9. 32.

a. 5.

Ep. 43.

ProV. 13. *ma dolosa errant in peccatis: Iusti autem misericordes sunt, & miserentur, id est, qui non sine ceteris ambulant, sibi fingunt non id esse peccatum quod appetunt: qui autem iusti sunt & sinceri nihil tale fingunt, sed quando exercenda est misericordia, tunc illam verè colunt & exercent.*

Laz. 2. *Quod si etiam dicas te non semper posse, te tuas habere necessitates quibus provideas, vide hic iterum quam sint fallaces tuæ divitiæ seu divitiarum cupiditates; vide an quas dicis necessitates, sint meræ vanitates, & profusi sumptus; vide nùm tibi quadret illud Prophetæ, quamque sic expavefcendum: In aliis tuis inventum est sanguis pauperum & innocentum; Id est, in laxis illis vestibus quæ ne deessent, illud pecuniarum exhaustum est quod multis alendis pauperibus sufficiebat & cujus defectu perierunt.*

Aut si forte mavis in futuros & impendentes adversos casus quod non largiris reservare, ac dum interim fame pauperes enecantur, tu vanas tuas sollicitudines quas mentito nomine vocas necessitates nutrias ac sustentas, an te tuo parabis solum debito? Cave id putes, nam vel hoc solo nomine quo sunt superflua quæ tu reservas non sunt tua sed pauperum, quo sensu dixit sanctus Basiliius, & refert etiam Divus Thomas loco supra memorato: Panis est famelicis quem tu tenes; nudi tunica quam in conclavi conservas: discalceati calceus qui penes te marcescit: indigentis argentum quod possides inhumatum. Et horum radix malorum sola est cupiditas non repressa, solum illud quod non sis affectu pauper.

AT QUE ut etiam liberalius tecum agam, quam tu agas cum egenis: non immorabor diutius in his quæ à te omittuntur; nec ultra quærã an satis sit quod largiris, sed quali animo largiaris videamus: & quod est alterum propositionis caput, quam multum in hac etiam parte deficiat quam obire videris, expendamus.

Ecclesi. 32. *Scriptura: Bono animo gloriam reddo Deo: tu omni Rom. 12.* *dato hilarem fac vultum tuum, Qui miseretur, in hilaritate. NON ex tristitia, aut ex necessitate, 2. Cor. 9.* *hilarem enim datorem diligit Deus. Nonne quibus illa deest in tribuendo hilaritas multum illis deest in hoc ipso quod tribuunt? At responde, quibus illa deest hilaritas, nisi quibus ipsa deest de qua nobis hic quæstio, paupertas spiritus & affectus? Nonne quanta est rei dandæ cupiditas, tanta est datæ tristitia? & quando est illa major*

tristitia, tantò est illa minor hilaritas quæ summa esse debuerat?

O quam verè sanctus Augustinus; Plerumque sit à tristibus & murmurantibus ut carceris taedio interpellantur, non ut reficiant viscera indigentis. Si panem dederis tristibus, & meritis perdis disti. O pavendam sententiam.

In Ps. 40.

III. PUNCTUM.

HINC igitur evidenter patet quod nisi pauper affectu fuerit, vix satum affectum erit in pauperes: Vix satisfacies debito succurrendi pauperibus in extrema illorum necessitate: vix illud faceberis debitum; vix illam agnosces necessitatem; aut si quam forte agnoscis, dolebis te id scire quod ignorare non potes, & quidquid in illo dolore dones, donum ira detereatur, ut fructu suo careat. Hinc aptè Sapiens: Qui amat divitias, fructum non capiet ex eis, Nam vel amore, sibi eas reservabit: vel amorem earum reservans non nisi tristis dabit quidquid dederit: quod utrumque perinde est infructuosum. Unde & Ailius etiam opportundè: Nihil est iniquius, inquit, quam amare pecuniam, hic enim animam suam venalem habet, quoniam in visa sua projecit vitam suam. Quasi diceret, mavult pecuniam quam animæ salutem: pecuniã illã quam sibi servat, sibi suam vendit & perdit animam, dum magis prospicit conservandæ pecuniæ quàm servandæ animæ. Qua profectò in te videtur omnem exuisse humanitatem & sine ullis misericordiæ visceribus crudelem vitam ducere.

Ecclesi. 5.

Ecclesi. 10.

Quod & Propheta, more suo, sic insigniter obvelavit: Et dixit Ephraim; dives effectus sum, inveni idolum mihi: Nempe divitiarum seu divitiarum affectum quem ut idolum odit, qui non est pauper affectu & velut quidam idololatra, quæ sunt divini cultus & salutis animæ, penè videtur abjicere.

Osee 12.

Quamobrem, Divitiis si affluant, nolite cor apponere, si cor non apposeris, facile fluent è tuis manibus in manus pauperum; si verò consideraveris quã inaniter aliunde fluant, non minus facile persuaderis cor illis tuum non apponere, ne tu cum illis effluas & pereas. Sic illa duo simul inter se conveniunt, cor non apponere divitiis, & divitiis libenter elargiri, ut utrumque sibi vicissim serviat & obsecundet. Non est videlicet divitiis cor apponendum ut illis libenter largiaris: Si verò etiam libenter largus fueris, sic disces cor non apponere: Quemadmodum aileasio facit præcepta servare, ut ait sanctus Augustinus, & præcepta servata faciunt dilectionem: sic de contemptu

Ps. 62.

1782. in
Luan.

temptu pecuniarum ad eleemosynas, & de eleemosynis ad contemptum pecuniarum. S. Joannes Chrysolost. Dans, inquit, eleemosynam sicut oportet dare, dicit aspernari divitias: Qui pecunias didicit aspernari, malorum radicem excidit: itaq; non minus accipit quam praeferat beneficium, non eo solum quod debitum est restituitur sit eleemosyna reposita, verum & quod anima sapiens & alta fiat & divites. Qui dat eleemosynam dicit non admirari pecunias, neq; aurum. Hac autem instructus mente

Hom. 36.
ad pop.

maximum in caelum ascendendi principium accipit, & innumeras contentiones, & litis, & invidia, & tristitia sustulit occasiones; Atque in unum multa contrahens: Cum velit pauper fieri, sus purgas oculos anima. Quasi diceret, quod purgatus animae oculus contulit acquirendae paupertatis: hoc acquisita paupertas refert oculo animae magis ac magis semper purgando.

De his vide plura, Verbo Eleemosyna, in hac & sequenti parte.

HAC Hebdomada, quae supersunt consideranda ex sermone Domini, referuntur ad septem Petitiones Orationis Dominicae, ibidem expressas, quibus quia singula vitia quae dicuntur capitalia opponuntur; ex hac potissimum oppositione veritates practicae deducuntur.

FERIA SECUNDA.

DE PRIMA PETITIONE ORATIONIS DOMINICAE, CUI SUPERBIA OPPONITUR.

Sanctificetur nomen tuum. Matth. 6. & Luc. 13.

VERITAS PRACTICA.

Primae petitioni prima se opponit superbia; quod illa petit, hoc illa impetit.

RATIO EST, Quia quid prima petitio petit, est, ut ante omnia divinum celebratur nomen.

Atqui hoc prima impetit & expugnat superbia.

Ergo prima petitionis prima se opponit: & quod illa recte petit, ista directe impetit. Unde profecto est, ut, quam sit damnosa superbia, manifestum agnoscat.

I. PUNCTUM.

IN duobus Evangelij locis ac diversis, ut putatur, temporibus, pronuntiata est haec celestis & divina oratio, quae Domini seu Dominica nuncupatur. Primum quidem hic continuans suum sermonem Dominus, tunc vero post interrogatus de orandi modo, sic ubiq; nos idem edocet, Cum oratis dicite, Pater noster qui es in caelis, Sanctificetur nomen tuum. Haec est prima petitio de qua prius quam mediteris, agnosce hic & venerare in Christo Domino tria illa nobilissima Divinitatis attributa, quorum primum est Bonitas quae in eo apparet, quod ita particulatim & distincte nos docere voluerit quid esset orandum. Secundum est Sapientia quae relucet in admira-

Luc. 13.

bili structura huius orationis, in qua & precatio bonorum, & deprecatio malorum tali ordine connectuntur, ut quae sunt potiora, praecedant; & sic paucis omnia verbis comprehendantur, nihil ut desit petendum, quod non in aliqua petitionum includatur. Tertium est Potentia quam manifeste declarat, promittendo certum huic orationi effectum, dummodo sincere, ex animo, & non fictè pronuntietur. Non enim omnes sincere orant, non omnes ex animo volunt quod ore postulant, aliud ore petunt, & aliud corde appetunt. Septem nequitiae sunt in corde viri, ut ait Sapiens, id est septem capitalia vitia quae septem petitionibus huius orationis dominicae sic opponuntur, ut vel non sit pronuntianda oratio, vel deponendum vitium. O felicem necessitate deponendi vitij cum quo nec ipsa legitime possit oratio dominica pronuntiar!

Prov. 26.

Ac primae quidem petitioni primum se opponit vitium, nempe superbia, quae hoc ipsum plane expugnat & impetit quod illa petit. Quid est enim quod prima petit petitio, quid est dicere, quid est à Deo petere, cum illi dicitur: Sanctificetur nomen tuum? Expende accuratè, & discere illud esse quod primum est ex omnibus desiderandis optandum & petendum; nempe ut agnoscat Deus ab omnibus, ut ante omnia divinum celebratur nomen, ut de Deo omnes magnifice sentiant & loquantur: ut quàm sit sanctus, quàm

R 2

bo.

Dan. 6.

bonus, quam colendus omnibus innotescat, & revera cum omnes ita colant & prædicent, Tremiscant & paveant omnes Deum Daniels, ipse est enim Deus vivens & æternus in secula.

Sic dicitur sanctificari nomen Dei, ut interpretatur S. Augustinus, quatenus Dei notitia talis habeatur, ut non nisi sanctus prædicetur & nihil de illo nisi sanctum cogitetur & dicatur. Nihil denique sanctum in unaquaque creatura putetur, nisi ab illo sanctitatem derivet: ac proinde omnis omnium Sanctorum gloria in illum referatur. Adde vero D. Chrysostomus, sic perfectè sanctificari nomen Dei, si per sanctam nostram vitam agnoscat esse sanctus, si nos ita sanctè vivimus, ut ex sanctitate vitæ nostræ agnoscant omnes gentes sanctum esse Deum nostrum, & cum unum colendam S. c. f. s. orabat Sapiens:

Ecl. 36.

Sicut in conspectu agrum sanctificatus es in nobis, sic in conspectu nostro magnificaberis in eis, ut cognoscant te, sicut & nos cognovimus, quoniam non est Deus præter te Domine. Hoc autem dicitur primum esse optandum & petendum, quia hic est finis noster, ut Deum revereamur & colamus:

Is. 43.

hæc ejus gloria propter quam nos condidit: Et omnem, inquit, qui invocat nomen meum, in gloriam meam oravi eum, formavi eum & feci eum. Finis autem ante omnia primum est, quod in mente & intentione habendum est, ut ad illum cetera referantur. Nam ut ait S. Thomas, *Causarum ad invicem ordinarum si prima subtrahatur, necesse est alias subtrahi. Prima autem est causa finalis: Unde & illud vulgare in Ethicis, Finis cognitio, vita humana est ordinata. Sicut sagittæ, quem spectemus scopum habeamus. Cum itaq; sit ille scopus, quo nos omniaque nostra dirigere cum divina gratia debeamus: quid aptius quam hoc primum petere, quam hoc primum exoptare,*

I. 2. q. 1. a. 2.

quam hoc primum & postremum cum Christo dicere: *Pater, clarifica nomen tuum.*

I. 11. 12.

quod hoc primum & postremum cum Christo dicere: *Pater, clarifica nomen tuum.*

II. PUNCTUM.

Ecl. 10.

1. 2. q. 84.

a. 2.

2. 2. q. 162.

a. 7.

ATQVE hoc prima impetit & expugnat superbia.

Primo quidem ut est, *Initium omnis peccati*, quemadmodum dicit Sapiens, & sicut interpretatur D. Thomas in hoc sensu quod in omni peccato peccator prætetendat aliquam excellentiam ex qua vel ad quam movetur in peccatum. Est autem talis excellentiæ prætentio maxime propria superbiæ, quæ proinde dicitur causa & radix omnis peccati ex parte aversionis à Deo; sicut

cupiditas ex parte conversionis ad Creaturas. Cum itaque omnia in genere peccata, & unumquodque in particulari obstent quo minus sanctificetur non est Domini, quo à nobis modo sanctificari debet; de hoc rectè dicitur huic petitioni primam sese opponere superbiæ, quæ prima est in omni peccato, unde & Tobias filius: *Superbiam nunquam in tuo sensu aut in tuo verbo dominari permittas, in ipsa enim initium sumpsit omnis perditio.*

Tob. 4.

Deinde verò strictius considerata superbia, ut est speciale peccatum, expugnat & impetit quod dictum est, de sanctificando Dei nomine: quia cum sit inordinatus propriæ excellentiæ appetitus, sic movet hominem ad sui nominis celebrationem & commendationem, ut primum id sit quod superbus desideret, quod prætetendat, quod pro fine habeat, & quod primum à Deo peteret, si auderet: *Celebrimus nomen nostrum: FACIAMUS nobis nomen, & in cælum conscendam: ascendam super altitudinem nubium, similis ero Altissimi.* Hi sunt proprii motus superbiæ qui nulla habita ratione sanctificandi divini nominis, unum superbi quem movet hominis nomen & exultationem prætetendunt evadere & celebrare. Quod quidem non modò non est sanctificare & prædicare nomen Domini, quod primum petebatur in oratione dominicæ, sed è contra manifestè est sese opponere illi divino nomini prædicando, quatenus inordinatè id prætetenditur vel tanquam finis operum, vel in modo ardentiori expectendæ propriæ gloriæ, vel ex alia denique circumstantia quæ ordinariè comitatur hunc inordinatum propriæ excellentiæ appetitum: unde præclare Sapiens, *Initium superbiæ est apostatari à Deo.*

Gen. 11.

1. Mach. 5.

1. 14.

Ecl. 10.

2. 2. q. 162.

a. 7.

Ezech. 28.

Id est, ut explicat S. Thomas, hæc est prima superbiæ pars, àficere à Deo, seu quod idem est, revocare hominem à Deo celebrando & colendo, ad se potius celebrandum & colendum. O detestandam superbiæ propter quam homini à Deo dicitur, *Cum sis homo, & non Deus, dedisti cor tuum quasi cor Dei!* Expende verba & expavelice.

III. PUNCTUM.

PRIMÆ ergo petitioni prima se opponit superbia & quod illa petit, hoc ista impetit. Quatenus illa divinum ante omnia & in omnibus petit celebrari nomen, atq; illi uni referri quæ debetur gloria: contra verò superbia de solo superbiæ nominis & celebratione cogitet, moveatur, &

omnia

Osee 13.

omnia idcirco moveat. Iuxta pascha sua adimpleri sunt & saturati sunt, & levaverunt cor suum & oblitiv sunt mei. Id est, cum ego pascerem eos, cum eis beneficerem, non Pastorem aut Benefactorem respexerunt, sed pascha, sed sua bona & dona que magis dilexerunt quam donantem, & suis naturalibus donis & bonis sic repleti & saturati sunt, ut nihil aliud præter se commendandos & celebrandos cogitarent. Frustra instatuo sensu carnis sue, & non tenens caput ex quo totum corpus, Vide locum Apostoli & compungere quod non modò in indifferentibus & obviis quibusque objectis se superbus respiciat & respiciendum velit magis quam Deum, sed in sanctioribus illis observantibus & piis exercitacionibus, quales sunt Oratio, Eleemosynæ, & Jejunia; tùm ubi maximè Deus esset spectandus, minus sæpe attenditur, & ubi animus magis esset deprimendus, tùm magis exaltatur.

Coloss. 2.

Unde in antecedenti & consequenti sermonis textu Dominus, Nescias, inquit, sinistra tua quid faciat dextera tua, Cum oraveris, intra in cubiculum tuum, & clauso ostia ora Patrem tuum in abscondito. Cum jejunas, unge caput tuum, & faciem tuam lava, ne videaris hominibus jejunans, sed Patri tuo. Quasi diceret, unum Deum cura cui placeas, & humanam illam complacentiam quæ sese contraherit prorsus abijcias.

Non quasi hominibus placentes, sed Deo qui probat corda nostra. 1. Thess. 1.

Neque id tantum initio operis præcavendum, sed in medio & extremo fine, nam ut ait sanctus Gregorius, Opera nostra, tribus modis antiquus hostis insequitur, ut videlicet hoc quod rectum coram hominibus agitur, in interni Iudicis conspectu vitietur. Aliquando namque intentionem polluit; aliquando in ipsa actione se quasi in itinere opponit, ut cum per propositum mentis se ulterior quisque egreditur, subjuncto latenter vitio quasi ex insiditio perimatur. Aliquando verò nec intentionem vitiat, nec in itinere supplantat, sed opus bonum in fine illaqueat, quandoque vel a domo cordis, vel ab itinere operis longius recessisse se simulat, tunc ad decipiendum bona actionis terminum astutius expectat. 1. Cor. 13.

Certè quando abessent cætera quæ tam multa sunt ad coercendam superbiam; ista consideratio plurimum valere debet, quod sic impetat & evertat illud primùm omnium nobis à Christo propositum quod desideremus, quod petamus quod impetremus; sicque fiat ut nihil proficit oratio, & forte id tibi possit obijci quod Apostolus: Usque modò non petisti quidquam in nomine Domini. NE nomini meo ascribatur victoria. Habeto illud Joab frequens & familiare, ac vide in 2. parte Dominicam s. post Pascha. 1. Cor. 16. 2. Reg. 12.

FERIA TERTIA.

DE SECUNDA PETITIONE ORATIONIS DOMINICÆ CUI AVARITIA OP- PONITUR.

Adveniat Regnum tuum. Matth. 6.

VERITAS PRACTICA

Qui terrena nimis desiderat, timer potius quàm revera desideret, ut adveniat regnum Dei.

SENSVS EST, Non tantum de desideriis rerum habendarum, sed vel maximè de affectu rei habita & possessa qui quando est vehementior, tunc magis timere facit quàm optare advenitum illius regni quod petendum proponitur.

RATIO EST, Quia quisquis ex depravatione affectus valde timer mortem, timer potius ne adveniat Regnum Dei, quàm revera illud desideret.

Sed qui terrena nimis desiderat, aut qui suu nimis afficitur, valde timer mortem ex depravatione sui affectus.

Ergo & magis timer ne adveniat regnum Dei, quàm verò illud desideret; Quod quia valde est inordinatum, cavendum istud vitium, unde est tanta inordinatio.

I PUNCTUM.

TRIPLEX hinc regnum intelligi possit; primum illud de quo dicitur, Regnum Dei intra vos est. Secundum de quo psal- Luc. 17. Ps. 21.

lum Scripturæ; Domini est regnum, & ipse

R 3

ipse

ipse dominabitur Gentium; Nempe ut ubique regnet pro sua voluntate & pro eo, ac meretur. Tertium denique quod alia duo nos ducunt, est regnum cœleste & æternum quo in Beatis tam perfecte regnat quam vult ipse regnare. *Possidete paratum vobis regnum*: Hoc est propriè regnū quod petimus, *Ut adveniat*. Nempe ut eo aliquando perveniamus cum ipsi placuerit: vel indicamus nos jam esse paratos, nos nihil in ter-
 Tit. 2.
 Tit. 2.
 Hom. 20.
 Sap. 2.
 Dan. 13.

Matth. 25.

Tit. 2.

Hom. 20.

Serm. 196.
 de Temp.

titis remorari, nos unum Cœlum & cœlestia cogitare & concupiscere, *Expectantes beatam spem & adventum gloria magni Dei & salvatoris nostri IESU Christi*. Sic enim ipse nos semper esse paratos voluit, velut servos expectantes Dominum, quacunque hora veniret aut vocaret. *Et hoc gratissimi servii estis*, inquit sanctus Chrysostomus, *Neque in habere presentibus, neque magnum aliquid qua videntur putare; sed ad Patrem semper argeri, semper quo in futura gestire; quod certè de optima oritur conscientia, & mente terrenis omnibus exuta.*

Quæ postrema sancti Doctoris verba sunt valde notanda? sicut enim facile est nihil desideranti vel inordinatè amanti in ter-
 Ecclesi. 41

ti vel inordinatè amanti in ter-
 Ep. 43.
 Job. 20.
 Iud. 18.

sa: sed quando timor est ex depravato rei terrenæ affectu, timor ille mortis includit simul quodammodo timorem regni, quia quandam habet repugnantiam cum illo regno, peribit illa res quæ amatur, si adveniat regnum: & quia non vult sibi rem talem perire, idcirco non vult etiam tale regnum & talem vivendi statum in quo re-
 Sap. 2.
 Dan. 13.

amata privetur.
 Et nescierunt Sacramenta Dei, ait Sapiens, neque mercedem speraverunt iustitia, nec judicaverunt honorem animarum sanctarum, Id est, non cogitaverunt, non expenderunt quale illud regnum cœlorum, quali honore & gaudio beatificarentur animæ sanctæ; qui depravatis sunt affectibus, hæc non cogitant, hæc non curant, hæc negligunt quodammodo præ suis amoribus, & mallet privari cœlestibus, ne terrenis privarentur. *Everterunt sensum suum, & declinaverunt oculos suos, ut non viderent cœlum neque recordarentur iudiciorum iustorum*. Ne sic de aliis hæc cogites, quin tibi bonam eorum partem applices.

II. PUNCTUM.

SED qui terrena nimis desiderat, aut qui suis
 Ecclesi. 41
 Ep. 43.
 Job. 20.
 Iud. 18.

III. Punc-

III. PUNCTUM

Qui terrena igitur nimis desiderat, timet potius quam verura desideret ut adveniat regnum Dei. Timet enim privationem rei desideratae vel possessae, quae cum repugnet regno caelorum possidendo, timet simul ne adveniat illud regnum; & vel omittenda est haec secunda petitio, vel fallacia committenda, vel certe depravatus affectus corrigendus. *Emundate manus peccatores: & purificate corda, duplices animo.*

Mat. 4.

Matth. 6.

Hinc opportunè in consequenti sermonis textu Dominus, Nolite, inquit, *thesaurizare vobis thesauros in terra, ubi arugo, & tinea demolitur, & ubi fures effodiunt & furantur. Thesaurizate autem vobis thesauros in caelo, ubi nec arugo nec tinea demolitur, & ubi fures nec effodiunt nec furantur. Vbi enim est thesaurus tuum, ibi est & cor tuum.*

Expende singula ex quibus varia purificandi affectus à terrenis motiva & media desumunt sancti Patres. Unus modò sufficiat sanctus Augustinus, *Non est, inquit, cor mundum, quod in terra voluntarius, sordescit enim; quod inferiori miscetur natura. Et alibi, Frumentum tuum times ponere in terra, & cor tuum perdis in terra? Leva*

cor tuum in caelum ne patrescat in terra.

Atque in eundem sensum explicat illum Psalmi sexagesimi secundi versiculum: *Introibunt in inferiora terra: eradentur in manus gladii.* Rursumque in alium Psalmum, ut ostendat quanto sint in periculo qui terrena sapiunt, illud affert ex Genesi dictum serpenti, *Terram comedes cunctis diebus vitae tuae.* Et subdit: *Vbi dictum est Draconi, terram manducabis, dictum est pravaricatori, terra es, & in terram ibis. Cibus serpentis esse non vis, noli esse terra. Corpus quod geris terra est. sed tu noli esse terra: si non sapias terrena, non es terra, si non es terra, non manducaris à serpente cui cibus datus est terra.*

In Pj. 103.

Quomodo denique sit talis corrigendus affectus, audi eundem admonentem: *si ista terrena diligitis, ut subjecta diligite, ut famulantia diligite, ut munera amici, ut beneficia Domini, ut arrham sponsi.*

Alioquin verè quod Propheta dixit, *Amantissimi corum non proderunt eis.* Imò & multum nocebunt: *Cor exercitatum avaritia habentes, maledictionis filii, derelinquentes rectam viam, erraverunt.*

1s. 44. 2. Pet. 2.

Vide in 2. parte, Feria 4. Cinerum.

FERIA QVARTA.

DE TERTIA PETITIONE ORATIONIS DOMINICAE, ET DE IRA QUA EST ILLI OPPOSITA.

Fiat Voluntas tua, sicut in caelo & in terra. Matth. 6.

VERITAS PRACTICA.

Nihil Iracundi minus volunt, quam quod magis patet Deum velle.

RATIO EST, Quia nihil iracundi minus volunt quam quod sentiunt sine remedio malum. Sed nihil magis patet Deum velle quam quod est sine remedio malum.

Ergo nihil iracundi minus volunt quam quod magis patet Deum velle: unde manifestè patet quomodo sit ira opposita huic tertiae petitioni, & quam propterea diligenter sit reprimenda ne nobis orantibus contradicamus.

I. PUNCTUM.

TRIA hic aptè simul conveniunt consideratione digna. Primum est petitionis hujus cum praecedenti connexio; quid enim ap-

tius ad regnum caeleste promerendum quam si fiat Dei voluntas? Nam qui fecerit voluntatem Patris mei qui in caelis est, ait Dominus, ipse intrabit in regnum caelorum.

Matth. 7.

Secundum est ipsa in se considerata petitio, quid justius quam ut à nobis divina fiat voluntas? Nam praeterquam quod est regula nostrae voluntatis, nonne servorum & filiorum est Domini seu Patris sui voluntatem adimplere? Omnia quaecunque praeceperit Dominus noster rex, libenter exequimur servi sui. OMNIA quaecunque praecepisti mihi, faciam, pater. Sic servi loquuntur Domino, sic Filius Patri.

2. Reg. 14. Tobia 5.

Tertium denique est, praescriptus ille modus faciendae in terra Dei voluntatis, Sicut in caelo fit. Cur enim minus à nobis fieret quam à Beatis? An quia liberi sumus qua libertate possumus illi contradicere? Absit ut libertatem sic demus in

Gal. 5. occasio-

1. Pet. 2.
1. Mach. 3.

occasionem carnis: Quin potius, quasi liberi & non quasi velamen habentes malitia, libertatem, sed sicut servi Dei. ET sicut fuerit voluntas in caelo, sic fiat. Sic semper sentiendum & dicendum esset cum Juda Machabaeo.

Sed contra obstat iracundia. Nihil enim æquè pugnat cum divina voluntate quam hoc vitium, sicut nihil æquè pugnat cum ira quam divina voluntas. Hæc sibi adversantur secumque pugnant, non ut contrarium contrario, quemadmodum cætera vitia contraria sunt divinæ voluntati, sed ut contradictorium contradictorio vel ut negativum positivo, quæ sunt oppositionis genera graviora.

Hinc nata Veritas modò expendenda, *Quod nihil iracundi minus volunt quam quod magis patet Deum velle.* Et ratio in promptu est, quia nihil illi minus volunt quam quod sentiunt sine remedio malum. Malum quidem nolunt unde irascuntur, sed si malo esset remedium, forte adhererent & sic minus irascerentur, aut facilius sedarentur. At cum se in adversa sita oppressos vident, ut nullus sit remedio locus, cum jactura est irreparabilis, cum insanabilis plaga, cum morbus desperatus, cum denique nullum effugium; tum illos videas efferrari, tum exandescere, tum indicare nihil sibi minus gratum & voluntum, quam tale genus adversitatis! *Vitam mortui offerimus in Aegypto: utinam pereamus: utinam perissemus inter fratres nostros. Nonne sic sapius commoveris?*

Num. 14.
& 20.

II. PUNCTUM.

SED nihil magis patet Deum velle quam quod est sine remedio malum.

Ecclesi. 11.

Nullum quidem est poenæ malum quod non divina fiat voluntate. *Bona & mala*, inquit Sapiens, *vita & mors; paupertas & honestas à Deo sunt*: sed tamen illud malum quod est sine remedio, magis asseveranter divina fieri voluntate dicendum est, quia sic & absolute, & firmiter est ordinatum, ut aliter fieri nequeat. *Sufficit tibi: nequaquam ultra loquar de hac re, ad me.* Sic Deus loquitur de suis absolutis decretis, quæ tum dicuntur absoluta, ubi de malis agitur, quando nullum restat remedium. Nam si adhibendo remedio via esset: non ita dici posset esse absoluta voluntas de tali malo, quantum scilicet ad eius durationem: imò forte vellet

Ecclesi. 38.

Deus, ut, quod superest remedium non negligas, sicut expressit ait Sapiens: *Fili in tua infir-*

mitate non despicias teipsum, sed ora Dominum, & ipse curabit te. *Dalocum Medico: eionim illum Dominus creavit, & non discedat à te quia opera eius sunt necessaria.*

De solo itaque illo malo, quod curari & evitari non potest, dici debet, magis patere quod Deus illud velit, quia non potest aliter fieri: non potest cogitari quod aliter velit Deus: frustra & temerè vires humanæ contenderent divinum pervertere ordinem. *Uade idem Sapiens eodem quo supra capite, postquam dixit tantisper lugendum esse mortuum, sic sapienter monet non esse propterea producendam tristitiam: Neque enim, inquit, est convorsio, & huic nihil proderit, & teipsum pessimabu: Quasi diceret, ratum fixumque est de mortuo, non revocabitur tuis ad vitam lachrymis, frustra illum diutius ploras, nihil illum juvant isti flebiles luctus, tibi autem obsunt, quatenus absoluta Dei voluntati videris contraire. *Quid adhuc queritur? voluntati enim eius quare resistit? O homo tu quis es qui respondeas Deo?**

Ibid.

Rom. 9.

III. PUNCTUM.

NIHIL igitur iracundi minus volunt quam quod magis patet Deum velle, cum nihil illi minus velint quam illud quod sentiunt sine remedio malum, & quo ira irascuntur ut iræ suæ modum non teneant. Et tamen illud est malum quod maxime & indubitanter divina voluntate factum est, & infectum esse nequit. *Nolite rebelles esse contra Dominum*; sic contra rebellant iracundi, sic contra Dominum, sic contra eius voluntatem, sic contra seipsum commoventur. Quæ certe commotione nihil stultius, nihil iniquius. Quid enim stultius quam velle quod fieri nullo modo potest, aut quam nolle quod ipse petas? Tu petis ut fiat Dei voluntas, & contra irascaris quia fit aut quia facta est? Quid est hoc nisi petere ne fiat, quod ipse petis? Aude resne Deo dicere, aude resne Deum orare, ne fiat eius voluntas? Cur ergo aude irasci quando magis innotescit tibi eius voluntas?

Num. 14.

Quid porro iniquius quam in absoluta Dei decreta insurgere? Quam in Sapientiam & Justitiam eius contendere? Quam ratum & fixum eius regendi mundi ordinem velle immutare? *Nunquid quis contendit cum Deo, tam facile, conquisit: ut Virique qui arguit Deum, debet respondere Job, 39.*

et. Sic Deus fuit apud Job sibi contradicentibus. Cum verò huius contradicentis iræ multa sint

Matth. 6. sint & gravissima detrimenta, tum etiam apta remedia referuntur à Domino in consequenti Sermonis discursu, ab his verbis: *Lucerna corporis tui est oculus tuus, ad hæc usque, Nemo potest duobus Dominis servire, aut enim unum odio habebit, & alterum diligit: aut unum sustinebit & alterum contemnet: sic enim Deo irasci & cōtendere nihil aliud est quam se ab eius dominio subtrahere.*

1 Reg. 12. Habes & illustre exemplum in Davide, qui cum ægrotantem puerum valde lugeret, lugere destitit mortuum, quia videlicet mortuo non erat remedium quod sperabat ægrotanti. Sed nihil illustrius & potentius in hac materia quam quod Christus Dominus dixit & fecit. prout declarat sanctus Augustinus: *Pater, inquit si fieri potest, transeat à me calix iste, HÆC humana voluntas erat, proprium aliquid & tanquam privatum volens. Sed quia recto corde voluit esse hominem, ut quidquid in illo aliquantum curvum esset, ad illum dirigeret qui semper est rectus: ve-*

rum non quod ego volo, ait, sed quod tu Pater. Sed quid possit mali velle Christus? Quid aliud posset velle quam Pater? Quorum una est divinitas non potest esse dispar voluntas. Sed ex persona hominis transfigurans in se suos quos in se transfiguravit cum ait: esurivi & dedistis mihi manducare: ostendit quandam hominis propriam voluntatem, ostendit & correxit te. Ecce vide te, inquit, in me, quia potes aliquid proprium velle, ut aliud Deus velit. Conceditur hoc humana fragilitati, conceditur humana infirmitati, aliquid proprium velle; difficile est ut non tibi contingat, sed statim cogita qui sit supra te: illum supra te, te infra illum: illum Creatorem, te creaturam; illum Dominum, te servum: illum omnipotentem, te infirmum, corrigens te, subjugansque voluntati eius ac dicens, verum non quod ego volo, sed quod tu vis Pater.

Vide plura passim de ira, & de conformanda nostra voluntate cum divina.

FERIA QUINTA. DE QUARTA PETITIONE ORATIONIS DOMINICÆ, ET DE VITIO INTEMPERANTIÆ ILLI OPPOSITO.

Panem nostrum quotidianum da nobis hodie. Luc. 11. Matth. 6.

VERITAS PRACTICA.

Ipsa intemperantis oratio qua panem orat, intemperans est & temeraria.

RATIO EST, Quia illa oratio dicitur suo modo intemperans & temeraria, quia pluramalo sine petis, quam petenda proponantur à Domino. Sed talis est intemperantis oratio qua panem orat. Ergo & ipsa est suo modo intemperans & temeraria, proindeque intemperanti vel non orandum, vel potius sermo cogitandum de intemperantia corrigenda.

I. PUNCTUM.

TAMETSI non desunt Interpretes, qui per panem hæc alimenta spiritalia intelligant, quale est vel sanctissimum Sacramentum, vel orationis donum, aut verbi divini pabulum, lectionis sacræ nutrimentum & similia; tamen communior & verior sententia

Hayneusue Pars tertia.

entia est, temporalia seu corporalia peti quantum necessitas humanæ vitæ potest illa exigere. Petuntur autem à Deo ut intelligamus & ab eo omnia provenire & ad eum omnia referenda esse. Nec enim nobis vivimus nec manducamus, sed Deo, inquit Apostolus. Solus verò panis fit mentio, ut sciamus non ad voluptatem sed ad meram necessitatem corporalia esse petenda; & hic panis dicitur quotidianus, id est vulgaris & obvius, atque in unum duntaxat hodiernum diem expetitur, quasi non ultra diem victuri essemus, neque de hac vita plures ad dies extendenda cogitemus.

Super substantialis porrò ab uno Evangelista nuncupatur, quod super substantiam nostram adveniat & adiciatur; vel quod superet reliquas corporeas substantias, hac in te, quod vitam conservat humanam; vel certè quod, quidquid corporale sumimus velut aliquid supernaturale & spiritale sit sumendum; cum aliter corpus nostrum non sit nutriendum, quam ut serviat spiritui ad Dei cultum & æternam animæ salutem.

S

O præ-

O præclaram temperantiæ servandæ formam sive in substantia, sive in modo, sive in fine! Unde aptè sanctus Chrysostomus Christum Dominum ait velle, *Nos undique necinatos esse, ac quibusdam veluti pennis fides instructos, semper ad caelestia subvolare, nec amplius indulgere naturam quam quod nobis ipse necessitatis usus exposcit.*

Sed quam longè ab hac mente intemperans! Quam longè alius à Christi Domini fine ac intentione vivit, non modò dum ventri servit, sed dum etiam Deum orat! Nam ipsa eius oratio qua panem petit, tota est intemperans & planè temeraria. Quod quidem facile demonstrat ratio, quâ primo dicitur, illam esse orationem intemperantem & temerariam quæ plura petit & malo fine quàm quæ petenda proponuntur à Christo Domino. Sicut enim propriè dicitur homo intemperans qui violatis temperantiæ legibus excedit in cibo vel potu: sic proportione quadâ, oratio quæ illum excessum cibi & potus petit, dici posset intemperans quia materiam intemperantiæ continet: nec alio fine funditur quam ut intemperanter usurpetur quod petitur. Sic superba diceretur oratio vel alio infecta vitio cuius materiam complecteretur & praxim exercendam. Sic oratio Adoniz filij Davidis qua Sunamitidem à patre derelictam rogavit sibi in uxorem, iudicata est à Salomone fratre, ambiciosa & fraudulenta; quia sic ipsa regnum Israeliticum ambiebat. Sic oratio Balsami Prophetæ impudica simul, & avara, & impia dicitur, quia his erat implicita vitia, quæ vel ipse orans patrabat, vel ab Israelitis patranda consulebat. Cur non pari modo intemperans illa erit oratio quæ intemperantiæ vitium redolebit? An non talis eorum fuit precatio, qui neglecto manna quovescebantur in deserto, petierunt sibi carnes ad vescendum? Nonne potro talis oratio temeraria & scelestâ dicenda est, quæ vel à Deo non petenda petit, vel non aliter petit quam ut ipse Deus offendatur? Nonne est ille impius qui à Scriptura dicitur, *accedere ad Dominum duplici corde, velut hypocrita & malignus, cuius cor plenum est dolo & fallacia?*

II. PUNCTUM.

SED talis est intemperantiæ oratio quæ panem orat.

Cum enim intemperans non sit contentus iis, quæ sub nomine panis petenda Dominus voluit, sed alia multo plura sibi velit indulgeri

quibus intemperanter vivit: interrogandus est, an dum orat panem, comprehendat hæc superflua quibus utitur, vel non comprehendat. Si primum ait, manifestè reddit orationem suam intemperantem prout supra descripta est; nam orando comprehendit suæ intemperantiæ materiam, & eo fine comprehendit atque orat, ut vitio serviat. Quid amplius desiderari possit ad vitium orationi tuæ inducendum? *Canes impudensissimi, nescierunt saturitatem!*

Quod si secundum respondet, si se ait non comprehendere orando, quæ manducando absumet, urgendus est & inquirendus undenam illa expectet & à quo habeat, quæ à Deo non petit nec expectat? An putat esse aliquid ad vitæ usum quod à Deo non sit, quod à Deo non sit petendum & expectandum? Dicit forte, iam id sibi esse à Deo datum, iam concessis uti, iam sibi subministrata omnia quibus peti uatur. At verò nonne etiam tibi paniserat datus? Cur panem petis quem habes, aut cur non alia simul petis esculenta quæ non minùs abundant quàm ipse panis? An existimas, à Deo quidem panem & alia quædam leviora esse petenda: non autem exquisita illa quibus natura indulget? An ignoras idcirco peti panem non quod tibi desit, sed ut agnoscas à Deo esse quem habes: ac similiter quæcunque possides, sic à Deo petenda esse vel agnoscenda sic à Deo provenire? *E celo ista possideo. OMNE datum optimum descendens à patre luminum. Quid habes quod non accepisti?* Sic loquantur, sic scribunt, sic sentiunt Sancti quique.

Quod si datis & acceptis tibi licere putas ad arbitrium, & libidinem uti, non ad rationis & virtutis præscriptum, vide quantis te implicet impietatum nodis! Vide sic excusari rerum omnium creaturæ abusum: vide sic vitia universa purgari à vitio & crimine: sic Divina mandata eludis: sic condemnari divinâ iustitiam; sic pares cælis inferos facere: sic nullum fore peccatorem; nullum superbum, nullum avarum, nullum intemperantem. Nam hi utuntur rebus suis, utuntur creaturis, utuntur donis Dei, sic se se provocant ad eorum usum quia sic sibi data putant; *Venite, inquit, & fruamur bonis quæ sunt, & utamur creaturæ tanquam in iuventute celeritar.* Vino pretioso & unguentis nos impliamus; Multaque alia in hunc sensum multiplicant apud Sapientem, quæ si tu probas, centè impius es. Probas verò si creatis utendum pro arbitrio putas, ac denique illud putas, si orando panem,

glud.

3. Reg. 2.
Num. 31.
2. Pet. 2.
Apo. 2.

Num. 11.
Eccle. 2.

2. Macch. 7.
Iac. 1.

1. Cor. 4.

Sap. 2.

aliud oras quam quod nomine panis debet intelligi, vel si non credis orandum, quidquid aliud intelligas.

III. PUNCTUM.

IPSA ergo intemperantis oratio quæ panem orat, intemperans est, & temeraria, & vitiosa, & blasphemata, & execrabilis. Nam vel orat intemperans illa omnia quibus intemperanter utetur, vel aliqua tantum orat & non omnia quibus abutetur. Quod utrumque quàm sit impium & capitale quis non videt? *Oratio eius fiat in peccatum, sicut dies eius paucis. NE quis profanus ut Esau qui propter unam escam, vendidit primitivam suam. OPTIMUM est Gratia stabilire cor, non escis, qua non profuerunt ambulanti in eis.*

Cum in sacris vasis Rex Baltazar & alij Babylonij largius biberent & epularentur liberius, in eadem hora, inquit Scriptura apparuerunt digiti quasi manus scribentis, Mane, Thecel, Pharez. Nimirum abuti factis ad intemperantiam suam, id valde injuriosum est Deo, & perniciosum. Quid autem sacratius quàm ipsa ore dominico consecrata oratio? Et quis abusus manifestior, quam sic illam proferre ad vitium? *Quorum Deus venter est, & gloria in confusione ipsorum qui terrena sapient.*

Cum verò multa contra hoc vitium passim in Scripturis & Patribus: tum quæ consequenter in Sermone suo Dominus habet, revolvi possunt, ab his eius verbis: *Ideo dico vobis, ne solliciti sitis anima vestra quid manducetis:* Et quæ reliquo continentur capite, ex quibus tria præcipuè ad veritatis praxim referes.

Primum quod non omnis quidem sollicitudo de cibis vetatur, sed ea tantum, quæ nimia est & inordinata: *Attendite vobis, ne forte graventur corda vestra in crapula & ebrietate, & curis huius vite.*

Secundum quod nimia tunc censetur sollicitudo, quando nos implicat, quando nos distrahit ab oratione, quando magis applicat animum ad illa bona corporalia postulanda, quàm ad cœlestia, aut quàm ad debitum & temperatum eorum usum. *Conglutinatus est in terra venter noster. AEGYPTO dedimus manum & Assyrijs Thron. 5. ut saturaremur pane.*

Tertium denique, non sufficit hic dicere, te nihil cogitare de his & sentire, dum oras; nam si te nosse deditum gulæ nec illi studeas temperandæ, non oras panem quo animo est orandum, nempe animo paucis contento; animo probè instituto in omnibus: animo ad omnia æquè parato: animo denique perquam scienti & abusu dare, & satiari, & esurire, & penuriam pati,

Vtere quasi homo frugi his quæ tibi apponuntur, ne cum manducas multum, odio habearis. Cessa prior, causa disciplina, & noli nimius esse ne forte offedas. Tortura viro infrumto. Id est, dolor corporis & animi viro intemperanti, viro nescienti vel nolenti scire modum temperandæ vitæ. Vix aliud est quod magis ignorent homines, quàm temperatè vivere, quod tamen præcipuè sciendum esset, si ve ad corporis si ve ad animi valetudinem. Hinc illud Levitici, *Verescatis quid comedere & quid respicere debeatis.* Itemque sancti Petri, *Curam omnem subinferentes, ministrare in virtute scientiam, in scientia autem abstinentiâ.*

Obsecro se piissime Deus, præser va me à curis huius vite, ne nimis implicor: à multis necessitatibus corporis, ne voluptate capiar. Sic perge orare fufius cum Authore libri de Imitatione Christi. Et vide in 1. parte, Dominica 4. Adventus ubi hæc Veritas exhibetur: *Sibi, non Domino vivit, qui temperatè non vivit.*

Ps. 108. Hebr. 12. Ibid. 13. Dan. 5.

Phil. 3.

Luc. 21.

Ps. 43. noster. AEGYPTO dedimus manum & Assyrijs Thron. 5.

Phil. 4.

Ecclesi. 31

Levit. 31.

l. 3. c. 25.

FERIA SEXTA.

DE QUINTA PETITIONE ORATIONIS DOMINICÆ: CUI OPPONITUR INVIDIA, ODIUM, ET SIMILIA VITIA.

Et dimitte nobis debita nostra, sicut & nos dimittimus debitoribus nostris. Matth. 6.

VERITAS PRACTICA.

Sicut pauci dimittunt suis debitoribus, ita & paucis sua dimittuntur debita.

RATIO consequens est manifesta, cum aliter nulli dimittantur debita nisi qui dimiserit suis debitoribus. Quàm pauci verò sint qui dimittant suis, hæc demonstrat ratiocinatio.

S 2

NISI

NISI dimittant sicut Deus ipsis dimittit, non dimittunt.

Sed pauci sunt qui sic dimittant sicut Deus ipsis dimittit.

Ergo nec dimittunt: ergo nec ipsis etiam post dimittetur. Quod cum sit damnosissimum, has accuratè discenda est dimittendi forma quam Deus servat & servandam præscribit.

I. PUNCTUM.

QUÆ præcesserunt quatuor petitiones, totæ sunt in exorandis bonis: quæ tres verò sequuntur, in deprecandis malis sunt positæ: cumque inter omnia mala præcipuè numerentur peccata, idcirco ante omnia petimus iis liberati. Dicuntur autem debita quod peccando debitores sumus divinæ justitiæ, à qua si absolvi & dimitti volumus, dimittenda sunt etiam quæ nobis ab aliis deberentur. Hanc singulariter adjecit conditionem Dominus: *sicut & nos dimittimus debitoribus nostris, quam & paulò post repetens sic declarat aperitius. Si enim dimiseritis hominibus peccata eorum, dimittet & vobis Pater vester coelestis delicta vestra. Si autem non dimiseritis hominibus, nec Pater vester dimittet vobis peccata vestra.* Quod certè bonitatis divinæ insigne est argumentum; sic enim in nostra potestate futurum de nobis iudicium ponit, ut ait sanctus Joannes Chrysostomus: quid amabilius? Sic suaviter & fortiter obligat atque abstringit homines ad mutuam inter se reconciliationem in eundem; quid desiderabilius? Sic multiplicis in proximos exercendæ misericordiæ materiam nobis exhibet, unde & pariter meriti seges amplissima nobis in æternum comparatur; quid gloriosius?

Et tamen miserè conditionem non admittimus! malum nobis nostra non dimitti debita quam debitoribus nostris dimittere! aut vellemus potius divinam justitiam nihil juris in nos exigere, quam nos erga proximum de præsentio juce nostro vel tantillum decedere! Tanta est odij, Invidiæ, rancoris, & simillimum contra caritatem vitiorum in animis nostris obstinatio, ut propterea, Pauci sint admodum quibus sua dimittuntur debita, quia pauci sunt & valde rari qui suis dimittant debitoribus.

Quæ certè consideratio præ multis quæ in hac materia possent institui, videtur efficacissima, quia damnum inde emergens sic evidenter proponit, ut remedium malo suggerat eadem

profus ratione quæ malum detegit. Hæc est autem ratio, quæ demonstratur paucos & raros esse qui verè parcant & suas remittant injurias. Nam nisi remittant sicut sibi remitti volunt à Deo, & sicut re ipsa Deus nobis remittit, non sunt dicendi remittere, nõ sunt existimandi condonare. Nimis aperta vox est Domini quàm ut in dubium revocetur: *Nonne oportuit & te miserari conservi tui, sicut & ego tui miserus sum?* Neque enim illud sicut similitudinis est quemadmodum dicitur, *Esote vos perfecti, SICUT, & pater vester celestis perfectus est, sed est æqualitatis ut ad eum profus modum quo nobis peccata dimittit sic dimittamus aliis, quantum in nobis erit.* Nam hoc est expressè & signanter quod illi servo nequam exprobrat, hoc est quod ait *oportuit*, id est, necessarium fuit, ad hoc ipsum ne obligavi cum tui miserus sum.

Et hoc quidem ex ipsa rei natura tam manifestum est ut, etiam si nihil expressè dixisset Dominus, tamen ipsa exhibita misericordia similem exhibendam imperaret. Quæ est enim comparatio servi ad Dominum, & conservi ad conservum? Quæ comparatio centum denariorum ad decem milia talenta? Unde si servo dimissa sunt hæc ingentia debita, quantum magis servus dimittere debuit suo socio levissima? Quod & modus loquendi valde confirmat; *Nonne oportuit, quasi diceret, nonne id clarum & apertum est inde sequi obligationem pariter misericordiæ faciendæ? Atque ut etiam omnis tolleretur loquendi ambiguitas, verba factis probavit, & re ipsa servum punivit, quod non eandem reddidisset gratiam Debitori quam à Creditore receperat.* Quod certè divina justitia non exigeret nisi hoc peccatum esset, neque peccatum hoc esset nisi esset obligatio reddendæ similis gratiæ.

Sed quæ illum penam punivit; neque enim servus penæ vacat mysterio, nempe eodem se plane modo gerit erga immisericordè servum quo ipse in conservum se gesserat. Servus imitari Dominum noluit in misericordia: Servus imitabitur Dominus in immisericordia, in iudicio & injustitia. Et licet servus jam condonata essent debita, licet Deus dimissa semel peccata non revocet: tamen non miserari aliis sicut Deus nostri miseretur, tale est peccatum, ut qui hoc peccet, petinde puniatur ac si præterita eius peccata non fuissent dimissa, non tantum propter ingratitudinem quæ committitur post acceptum beneficium; sed propter formam præstiti beneficii, ut ait expressè sanctus Thomas: cum enim for-

Matth. 18

Ibid. 5.

3. p. q. 88. a. 2.

122

ma beneficij accepti sic condonatio peccati, hæc forma seu ratio dati beneficij ita obligat ad similem gratiam conferendam ut qui desit illi obligationi, supra modum sit ingratus, & talis ingratitude reatum virtualiter, ut ajunt, contineat ante dimissi peccati.

Potesne aliquid dici aut fieri gravius & manifestius ad indicandam Propositionem, quam & Apostolus disertis semel ac iterum verbis comprobat; *Donantes invicem sicut & Deus in Christo donavit vobis. DONANTES vobismetipsis si quis adversus aliquem habet querelam: sicut & Dominus donavit vobis, ita & vos. O SICUT DONAVIT VOBIS, Expende.*

II. PUNCTUM.

SED pauci sunt qui sic dimittant seus ipsi: Deum dimittit.

Primo enim Deus statim atque rogatur parcit: *Convertimini ad me, & conversar ad v. s. IMPIETAS impij non nocet ei, in quacunque die conversus fuerit. Sed & prævenit rogantem suis gratiis quibus ad rogandam veniam excitat, Ecce ego, ecce ego ad gentem que non in vocabat nomen meum. Expandi manus meas tota die ad populum incredulum, qui graditur in via non bona post cogitationes suas. ET dixi cum fecisset hæc omnia, ad me revertere. Sic nos oportet statim misereri, sic statim iræ dandus locus esset ut diceret, sic omni modo cavendum, ne sol occidat super iracundiam nostram, At vero quàm rari & quàm pauci sic misescunt! quam multi contra perpetes inimicitias gerunt? Quid agemus nos in die Judicij, ait sanctus Hieronymus, super quorum vitam non tenuis dies, sed tantorum annorum sol testis occubuit!*

Deinde quoties ex animo rogatur Deus, semper dimittit, & nunquam verè poenitenti negat veniam: *Misericordia & veritas tua semper susceperunt me: DIVES in omnes qui invocant eum. Quod præcipue verum est in dimittendis culpis cum alia quæ petuntur bona, sæpe ob justas causas vel differat vel non concedat, sed verè poenitentem nunquam à se repellit, etiam si decies, centies aut millies jam ipsalia condonavit: In æternum misericordia eius. Atque hoc ipsum similiter ut præstaremus nonne aperte Christus, cum quærentem Petrum quoties in se peccanti fratri parceret: an usque septies? sic commonuit, *Non dico tibi usque septies, sed usque superagies septies, id est quoties omnino in te peccabit.**

Itane vero solent homines? Itane tu vel quin-

quies aut rarius etiam in te peccanti dimittis? Nonne hoc unum omnes vel maximè sibi opponunt ne parcant, quia non semel sed multoties in idem recidit? Quis est hic & laudabimus eum qui decies se offendentem tam benignè recipiat; quam ipse à Deo receptus est post centenam culpam?

Tertio denique, quando se nobis rogantibus reconciliat Deus, sic plene omnem ex animo dimittit offensionem, ut perinde novis ad contrivis paratus sit nos prosequi & cumulare beneficiis, velut si à nobis offensus nunquam esset; quin sæpe *abyssus abyssum invocat; abyssus misericordie abyssum misericordie: & ubi abundavit delictum, ibi superabundet gratia. Quod ut proximè imitemur, tot Scripturæ nos ammonent quot passim clamant, Vincendum esse in bono malum.*

At quorū quisque est qui sic ex animo parcat? qui sic injurias benefactis remuneret? Nonne id omnibus satis superque videtur si offendentem non oderint, si malè illi nolint, si malū malo non reddant? Nonne hoc sæpe allegas; non teneor illi loqui, non benefacere, nisi fortè in extrema necessitate, non illum admittere in meum confortium, non in primam denique gratiam revocare? Nonne ad dis quod omnes sic sentiunt, quod sic omnes loquuntur & ipsi quoque religiosi sic vivunt! O quàm verè quàm tremendè Sapiens: *Abseondunt odium labia mendacia, sic dicunt se non odisse proximum, & sic sæpe mentiuntur & in priori vivunt periculo quàm si aperte odissent; nam saltem peccatum non absconderent, saltem se nosset, & sui forte pueret status: sed quando absconditum est peccatum, Manet vulnus in pectore; niqui sanctus Chrysostomus, & curando vulnere subtrahitur manus. Velle sic Deum tibi non loqui, tibi non benefacere? tibi non aliter reconciliari?*

III. PUNCTUM.

SIC ergo pauci suū dimittunt debitoribus, ac proinde sic pauci sua dimittuntur debita: Quia rara est & irrevocabilis sententia Domini; Sic Pater meus celestis faciet vobis, si non remisistis unusquisque fratri suo de cordibus vestris. Sicut videlicet remittit unicuique Deus. Quod & in sequenti textu Sermonis in monte habiti tam fusè graviterque inculcat, nihil ut luculentius & efficacius videatur exprimere: *Nolite, inquit, judicare & non judicabimini: nolite condemnare & non condemnabimini: dimicite & dimittemini. In quo eorum iudicio judicaveritis, judicabimini;*

Ephes. 4.

Coloss. 3.

Zach. 1.

Ezech. 33.

Is. 65.

Ier. 3.

Rom. 12.

Ephes. 4.

Pf. 39.

R m. 10.

Pf. 99.

Matth. 18.

Pf. 40.

Rom. 5.

Rom. 12.

Prov. 10.

Matth. 18.

Matth. 7.

Luc. 6.

Et in qua mensura mensi fueritis, remittetur vobis. Sive enim consideretur quid iam nobiscum fecerit Deus, condonando nobis nostra delicta; sive quid facturus sit nobis quotidie peccantibus, perinde valet ad veritatis propositæ declarationem, cum ex utraque differentia temporis sive præteriti sive futuri, hoc unum & idem intelligatur, quod est in praxi servandum, non alium esse modum remittendi debita debitoribus nostris, quam illum qui à Deo servatur in remittendis nostris debitis. Cumque super sit adhuc multa nobis à Deo remittenda debita, seruemus tam diligenter illum miserendi proximo modum quam studiosè volumus nobiscum miserericorditer à Deo agi. Caveamus ab iis vitiis quæ nos ab illo servando modo revocant. Non spectemus quid alij dicant aut faciant, quia revera pauci sunt qui rectè in hæc materia sentiant, & rari sunt qui non sibi blandius palpent & naturæ corruptæ assentiantur quàm oporteret pro suæ salutis cura.

Cogitemus potius quid Christus Dominus, quid Apostoli, quid sancti Patres, de hæc re dixerint & fecerint. Expendamus non strictim non perfunctionariè, sed religiosè sed Christianè sed sincerè, illud appositum à Christo Domino, sicut, quod est tanti ponderis & valoris ut non aliter omnino putemus nos posse remittere aliis debita, quam sicut jam nostra dimisit Deus: nec speremus aliter nobis ea quæ quotidie contrahimus, esse dimittenda quam sicut dimiserimus. Hoc est pactum nobis cum Deo initum, nec ulla alia sententia, inquit sanctus Augustinus, *scramus ut paciscamur cū Domino: in qua pactione si mensimur, orationis totius nullus erit fructus, & u-*

De Serm.
Dom. in
mens.

la delictorum venia, nulla remissio. Hæc ipsum est quod petimus, nobis ut non aliter parcat Deus quam sicut parcimus. Uadè si, ut par est, non parcat, si non ex animo, si non omnino; sic tibi ne parcat Deus, à Deo petis dum oras; *Dimitte nobis sicut dimissimus. Qui sic petis*, inquit sanctus Chrysologus, *& debita non relaxas, iste se etiam per quod orat, accusat. Tantum sibi donari postulat & remitti quantum ipse donat & remittit: Deum taliter inquit ad pactum, s. e. dicendo, homo, indulgentia modum mensuramque venia tu tibi dedisti, qui à Domino tantum tibi peti dimitti, quantum dimiseris ipse conseruo. Homo, penes te est potestas venia, in te est indulgentia jus, tu tibi remissionis auctor es constitutus. Gratis peti veniam qui tibi in alio indulgere contemnu! De supplicantiu pactione, venia fons emanat, & ad veniam refluit quidquid pietatis exuberat, & effundit in alteru quando indulget sibi tantum, quantum alteri condonarueris.*

A Sermone
67. ad
Serm. 72.

Serm. 67.

Atque hæc ad verbum sanctus ille Pater, varij sermonibus in orationem Dominicam, quæ ad veritatem elucidandam de modo dimittendi præcipuè faciunt, tum verò ex eodem pauca hæc habe quæ ad eius Praxim plurimum moy. n. *Homo si sine peccato esse non potes & vis semper dimitti tibi totum, dimitte semper quantum vis dimitti tibi, dimitte tantum: quoties vis dimitti tibi, toties tu demitte: imo quia vis totum dimitti tibi, totum dimitte. Homo intellige quia remittendo aliu, tu tibi veniam dedisti.*

Vide int. partè, die 16. Januarij. In 2. parte, tota Hebdomada 3. Quadragesimæ. In 3. parte, Feria 6. Hebdom. 3. post Pentec. In 4. parte, Feria 5, Hebdom. 16. & Dominica 21.

S A B B A T O.

DE SEXTA PETITIONE ORATIONIS DOMINICAE; CUI REPUGNAT IMPUDICITIA.

Et ne nos inducas in tentationem. Matth. 6.

VERITAS PRACTICA.

Hanc ad cæteras impudentiam impudicus adjicit, ut Deum orando irridet.
RATIO EST, Quia is Deum orando irridet, qui hoc ipsum libens volensque facit quod ne à Deo fiat, Deum orat.

Sed impudicus dum se inducit in tentationem, hoc ipsum libens volensque facit, quod ne à Deo fiat, Deum orat.
Ergo u Deum orando irridet, Quod quàm sit impudens & cavendum, jam patet.

I. Punc-

I. PUNCTUM.

SIC de veteribus & præteritis eluendis culpis fatigendum est, ut, novæ ne contrahantur, non minus diligentes sit curandum. Quamobrem aptè post præcedentem, hæc sequitur Petitiō, quæ ne inducamur in tentationem, id est ne in peccatum incidamus, Deum precamur. Nec enim possumus sine Dei auxilio peccatum evitare, quod ut intelligamus, petimus illud auxilium: & sub nomine tentationis declinandæ petimus, quia ordinariè loquendo, non statim & repente peccatum committitur, sed pedetentim & progressu quodam qui dicitur tentatio seu sollicitatio in malum morale: quod est peccatum. Cui proinde tentationi resistendum cum gratia sicut ipsi peccato; nam nisi resistas, induceris in tentationem, induci autem est consentire & peccare.

Dicitur verò Deus nos inducere in tentationem, cum permittit nos ei consentire, denegando eas gratias quas si habuissimus, fore restituissemus. *Tentare dicitur*, inquit S. Chrysologus; *cum contumaciter euntes ad tentationem, laqueos derelinquit: sic Adam tentatoris incurrit insidias, dum suis præcepta deserit. Conditōrū: Sicque intelligendus est D. Jacobus, dum ait: Nemo cum tentatur dicat, quoniam à Deo tentatur, Deus enim inventor malorum est, id est, per se positivè neminem inducit in laqueum & in tentationem. Vnusquisque autem tentatur à propria concupiscentia, deinde concupiscentia cum conceperit, parit peccatum, peccatum autem generat mortem.*

Quod licet de omni concupiscentia seu de quolibet peccato dici possit, tamen id verius est & frequentius usurpatur de impudicitia, cui maxime proprium est tentari & tentationi succumbere, prout infra declaratur. Quamobrem hoc vitium inter alia, sextæ huic Petitioni repugnat, & impudicis vel non orandum, vel orantes, hanc ad ceteras impudentiam adijcens ut orando Deū invideant. Quæ sanè consideratio multum valere potest ad pudorem conciliandum. Quæ verò afferitur ratio: ad propositam Veritatem declarandam, tam plana est & aperta, ut suis solis confert & probeur loquendi terminis, quis enim dubitet quin is Deum orando irideat, qui hoc ipsum libens vult & facit quod ne à Deo fiat Deum orat? Vel enim orando credit Deum non latere quid habeat in animo, quid velit facere, quid vult se revera facturum, vel hoc ipsum latere, si primum, nonne aperta est ratio? Nonne apert-

ta est simulatio sive orationis contractio quæ se idem nolle simul indicat & idem velle? Nolle scilicet quod orat non fieri, velle tamen hoc ipsum, quia hoc idem actu & re ipsa vult facere? *Pa duplici corde & labiis scelestis! Hoc in oculis Dei cogitare! Hoc in ejus conspectu efficere, nec revereri vultum ejus, nec Majestatem pavere; nec justitiam reformidare! O impudentiam,*

Quod si alterum dicat, si latere Deum putet, quod maligno gerit animo, & tamen oret quasi scientem & probe audentem omnia, nonne & aliud genus est irrisionis non minus execerandū? Quasi si orando palpet, quasi si ejus oratio sit Dei assentatio, quasi si fingenda laus sit ut Deum laudet! *Ego ego sum, ego vidi, dicit Dominus.*

III. PUNCTUM.

SED impudicus dum se inducit in tentationem, hoc ipsum libens vult & facit, quod ne à Deo fiat, Deum orat.

Dicitur impudicus præ cæteris se inducere in tentationem, tribus de causis. Prima, quia hoc vitium præcipuè tentatione pertrahitur, id est, progressu quodam & gradatim ab uno ad aliud: nam cum sit aperte peccatum & valde fecdum, repugnat ipsa ratio, quapropter non ita subito tentator repræsentat ipsam vitii fecdantem, nec prius ad pravum actum sollicitat quin ante cogitationem impuram præferat, ac primò quidem levem & subitanam, tum diuturniorem & firmiorem; deinde à cogitatione ad auditum procedit ab auditu ad visum, à visu ad colloquium, à colloquio ad tactum, cæteraque infanda quibus ille vecors irrecitur qui à Sapiente describitur, *Quasi* *Prov. 7.* *bos ductus ad victimam, & quasi agnus lascivius, & ignorans quod ad vincula stultus trahatur, donec transfigat sagitta jecur ejus, & ut sit vultus festinet ad laqueum, & nescit quod de periculo anime illius agitur.*

Deinde, sic impudicè tentari & sollicitari, frequentissimum est inter omnia vitia, unde aptè S. Ambrosius; *Sarvus criminum stimulus libido est qua nunquam manere quietum patitur assiduum, nocte fervet, die anhelat, de somno excitat, à negotio abducit, à ratione revocat; Et quæ plura profequitur.*

Denique proclive est admodum, tentationi cedere, & dum ignem impudici sui sinu fovent, ab igne comburi & consumi. Sic enim Sapientis: *Nunquid potest homo abscondere ignem* *Prov. 6.*

Serm. 60.

lat. 7.

Ecc. 2.

Ier. 7.

Prov. 7.

I. de Cain & Abel. c. 5.

Prov. 6.

in sicut suo, ut vestimenta illius non ardeant? aut ambulare super prunas, ut non comburantur planta eius?

Quamobrem evidentissimum est quam facile impudicus præ cæteris sese ipse inducat in tentationem, unde & aliud non minus apertè patet, quod illum ipsum libens volensque facit quod ne à Deo fiat; Deum orat. Quid enim orat dum Deum orat ne se inducat in tentationem? Nonne hoc ipsum est quod ille facit dum impuros legit libros, dum atridet obscœnis verbis, dum affluiscit profanis congressibus, Dum omnia denique qua desiderant oculi eius non negat eis, nec prohibet cor suum quin omni voluptate fruatur, & obliet se in his qua preparaverit? Nonne sunt illa qua inducunt in tentationem? Nonne sunt illa de quibus dicitur, *Cortissimè avertent corda vestra?*

Ecl. 2.

3. Reg. 11.

III. PUNCTUM.

HANC igitur ad cæteras, impudentiam impudicus adjicit, ut Deum orando irrideat, Quandoquidem in illam ipsam tentationem sese ultro inducit, in quam ne à Deo induceretur, Deum orabat; quod non minus irridere ac tentare Deum est, quam si quis temerè sese præcipitem aut in aquas aut in ignem projiceret, rogaretque Deum se ut ab aquis & igne liberaret. Quid liceres de hoc infano homine nisi quia insanit & mente captus est? At verò si sit sanæ mentis, si sui probè compos, nec tamen desistat à crimine, et inique suam adjungat orationem qua liberari petat à præcipitio in quod se inducit, quid nisi execrandam dicas & blasphemam hujusmodi orationem? *Non tentabu Dominum Deum tuum: Aut si tentare audes, audes & irridere, audes & provocare ejus patientiam, Ut qui spernit spernabitur, & qui contemnit contemnatur.*

Deut. 6.

Matth. 4.

Is. 30.

Gal. 6.

Sic expresse Apostolus impudicis: *Nolite errare, Deus non irridetur. Quæ enim seminaverit homo, hæc & metet, quousam qui sminat in carne sua, de carne & metes corruptionem.* Quasi diceret nolite errare vel in apparenti bono quod putatis facere, dum oratis: vel in vanis excusationibus quibus vosmetipsos fallitis: sic enim quantum in vobis est, Deum irridetis, Deum impudenter contemnitis. Sed non ita Deus irridetur, non sic se sine contemni, quin potius illi præcipue illuderes illudentur, & quæ in carne inceperint, in carne perficientur, ex illis ipsis concupiscentiis

quibus indulserunt, flagellum fiet quo cædantur, Erunt quasi clavi in oculis, & lancea in lateribus, illi hostes interni quos edomare neglexerunt. *Num. 23.*

Sic & graviter sanctus Petrus Chrysologus in hanc sextam petitionem: *Hoc petere, inquit, miles multis modis cogitur, ne fragilitas plus ausa & de se tumora præsumens, nec virium suarum modum colligens in consiliu malè causa succumbat, deinde offensus Deus tradat tentationibus quos relinquit.* *Serm. 62.*

Widete itaque ne hic erres, vide ne dicas te nihil horum cogitare dum oras, vide ne tibi persuadeas seridè & verè te orare ne inducas in tentationem, nisi tu ipse simul velis abduci ab his quæ te in eam inducunt. *Auferes malum de medio tui. DECLINATE de semita, auferite offendicula de via populi mei, Dissolve colligationes impietatis, solve fasciculos deprimentes.* *Deut. 16. 17. 18.*

QVIS miserebitur incantatori à serpente percussis, & omnibus qui appropiant bestiis? Et sic qui comitatur cum viro iniquo, & obvolutus est in peccatis ejus. *Ecl. 12.*

Vide in 1. parte, Fer. 6. Hebdom. 4. Adventus, ubi hæc habetur Veritas:

Securior est Castitatis victoria fugiendo, quam pugnando.

Et Sabbato Hebdom. 6. post Epiphaniam.

Hæc sponsæ fides est, ut sicut neminem præter Sponsum velit diligere, ita velit a nullo diligi.

Item in hæc 3 parte, tota pene Hebdomada 5.

Et alibi passim, ubi de tentationibus, & de Castitate. Ac præsertim in 2. parte, Dominica 1. Quadragesimæ.

Si tentatorem permiseris ingredi, non se permittet egredi. Facilius ejicitur quam excluditur.

Facilius ejicitur quam excluditur.

DOMI-